

”Paikan lapset”

Poikkitieteellinen tutkimus erilaisissa ympäristöissä asuvien 6. luokkalaisten siteestä luontoon

Olli Neulaniemi

Kasvatustieteen Pro gradu tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Syksy, 2014

TIIVISTELMÄ

Neulaniemi, O. 2014. ”Paikan lapset” Poikkiteollinen tutkimus erilaisissa ympäristöissä asuvien 6. luokkalaisten siteestä luontoon. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Kasvatustieteen pro gradu –tutkielma, 97 s. ja 9 liitettä.

Poikkiteollisen tutkimukseni tarkoitus oli selvittää, erilaisissa ympäristöissä eli erilaisissa paikoissa asuvien kuudesluokkalaisten luontoon suhtautumista ja tutkia ”erilaisissa elämistodellisuuksissa” asuvien lasten luontositeen juurevuutta.

Aineiston keräsin kyselylomakkeiden avulla. Tutkimukseen osallistujat vastasivat lomakkeen kolmeentoista avoimeen kysymykseen, vapaasti kirjoittaen. Tutkimuksen täsmentyessä keskityin, vain osaan tutkimuskysymyksistä. Tutkimustuloksissa olen tulkinnut laadulliset vastaukset tilastolliseen muotoon. Tilastollisen aineiston kautta tuon esille vastausten jakautumista, muun muassa sijainnillisuuden näkökulmasta. Tutkimukseeni osallistui oppilaita Etelä–Suomesta, Etelä–Pohjanmaalta ja Lapista.

Pääpiirteittäin laadullisen tutkimukseni lähestymistapoina vaikutti fenomenologinen, maantieteellinen ja fenomenografinen ajattelu. Fenomenologinen lähestymistapa ilmenee parhaiten tutkimuksen taustafilosofiana ja filosofisena runkona, joskin myös maantieteellisessä ajattelussa. Maantieteellinen ja fenomenografinen ajattelu nousevat enemmänkin esiin tutkimuksellisten seikkojen ja aineiston analysoinnin näkökulmasta. Aineiston analysoinnin suhteen voitaneen löyhästi puhua määrällisestäkin otteesta.

Tutkimukseni mukaan, eletty ja koettu paikka useine tekijöineen, vaikuttaisi vastaajien luontoon suhtautumiseen ja luontositeen juurevuuteen. Vanhempien luontoharrastuksilla paljastui olevan selvä yhteys lasten luontoharrastuneisuuteen. Metsästykseseen suhtauduttiin selvästi kielteisemmin, kuin kalastukseen. Kielteisintä suhtautuminen oli Etelä–Suomen vastaajien osalta ja he myös harrastivat vähiten luontoon liittyviä toimintoja.

Asiasanat: Luonto, luontosuhde, alue, paikka, fenomenografia, fenomenologia

Kiitokset: UPM ja kollegat. Erityiskiitokset perheelleni ja työni ohjajalle Päivi Perkkilälle.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO

2 TUTKIMUKSEN LÄHESTYMISTAVAT

2.1 Fenomenologinen ulottuvuus

2.2 Fenomenografinen ote

2.3 Maantieteellinen ote

3 KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Luonto ”kaikessa yksinkertaisuudessaan – vain luonto”

3.2 Luonnontieteellinen luonto

3.3 Luonnon monisyiset juuret

3.4 Kaupunki, maaseutu ja Lappi

4 LUONTOSUHDE –KÄSITTEEN PROBLEMATIIKKAA

4.1 Luontosuhteen ilmeneminen

4.2 Luontosuhteen peruskysymys

4.3 Luonto –ja ympäristö opetussuunnitelmassa

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimustehtävät

5.2 Tutkimukseen osallistujat – virallinen alkutaival

5.3 Aineistonkeruu

5.4 Kyselylomake – testaamista ja jalostamista

5.5 Tutkimuksen etiikka ja luotettavuus – suhteeni tutkimusaiheeseen

6 AINEISTON ANALYYSI

- 6.1 Kvantitatiivinen ryyti
- 6.2 Laadullinen lähestymistapa
- 6.3 Fenomenografinen analyysi
- 6.4 Aineiston luokittelu ja tehdyt tulkinnat

7 ORASTAVIA TUTKIMUSTULOKSIA

- 7.1 Vastaajien luontoharrastuneisuus
- 7.2 Suhtautuminen metsästykseseen ja kalastukseen
- 7.3 Kotipaikkakunnan luonto
- 7.4 Luonnon merkitys vastaajille

8 TUTKIMUSTULOKSISTA SYVEMMIN

- 8.1 Paikan vaikutus vastaajien luontositeeseen
- 8.2 Vastaajien luontoon liittyvät toiminnot
- 8.3 Vastaajien ekologinen silta luontositeen kuvastajana
- 8.4 Luonnon merkittävyys

9 POHDINTAA

- 9.1 Erilaisissa elämistodellisuuksissa

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

”Luonnosta vieraannutaan jo toisessa sukupolvessa. Suomalaiset vieraantuvat muun länsimaailman tapaan yhä enemmän ja enemmän luonnosta. Petotutkija ja luontoalan lehtori Kai-Erik Nyholm uskoo, että lapsille ei enää välity luonnossa liikkumisen perusasioita vanhemmiltakaan, koska aikuisillakin on puutteita luontotaidoissa.” (Yle uutiset 15.2.2014.)

”Yhteiskunnassa ja nuorisokulttuurissa tapahtuvat muutokset ovat johtaneet nuorten vieraantumiseen luonnosta. Suhtautuminen luontoon on erityisen merkityksellinen ajassa, jolloin miltei koko luonto on enemmän tai vähemmän määrin ihmisen vaikutuksen alaisena ja maailman väkiluku kasvaa nopeaan tahtiin.” Tämä käy ilmi kasvatustieteen maisterin Pia Sjöblomin (2012) Åbo Akademiassa tarkastetusta väitöskirjasta.”

Lainaukset ovat pieni osa viime vuosien esimerkeistä, nuorten ja luonnon välisen suhteen puhuttavuudesta. Tarkasteltaessa ihmisten ”luontosuhdekeskustelua” niin arkikeskustelussa, mediassa kuin osin tieteellisemmässäkin keskustelussa, huomaa aihealueen haarautuvan usein kahteen eri dimensioon eli kaupungeissa (rakennetuissa ympäristöissä) asuvien luontosuhteeseen ja maaseudulla (ei niin rakennetussa ympäristössä) asuvien luontosuhteeseen.

Pääaineeni kasvatustieteen lisäksi, olen opiskellut maantiedettä ja biologiaa. Olen pyrkinyt kehittämään filosofista ajatteluani, opiskelemalla filosofista ajattelua, muodostaen samalla käytäntöön istuvaa kokonaiskuvaa, poikkeavienkin tieteenalojen anneista. Olen mukana useissa ympäristöä ja luontoa koskevissa toimissa, joista osa täyttää tieteellisen toiminnan mittapuut, ja osa täyttää ainakin maaseudulla asuvan ”arkisemmat” mittapuut. Olen maanomistaja ja jossain määrin kotieläintilallinenkin.

Kalastan ja olen aktiivisesti mukana, niin paikallisessa metsästysseuratoiminnassa kuin valtakunnallisessa luonnonsuojelutoiminnassa. Olen siis monin eri tavoin sidoksissa luontoon, mutta tämä ei suinkaan ollut syy, mikä minut aiheeni pariin veti. Itse-asiassa halusin tutkia jotain aivan muuta, kuin kiinteästi luontoon liittyvää, koska aihetta oli jo aivan riittämiin elämässäni. Tutkimusaiheessa piilevä yhteiskunnallinenkin haasteellisuus, oli kuitenkin sytyttänyt liekin, jota tuntui olevan mahdotonta tukahduttaa. Aiheeseeni ajautumisen syy oli siis aiheen vastakohtaisuus ”konfliktinomaisuus” ja ”problemaattisuus.” Olen nimittäin mitä erilaisimmissa konteksteissa toimiessani, huomannut luontokeskustelun ajautuvan varsin usein kaupunkilaisuus–maalaisuus kahtiajakoon. Juuri tämä, jo olemassa oleva ”vastakkainasetteluasetelma” oli se perimmäisin tekijä, joka aiheeseen veti.

Miksi asia näyttäytyy niin hankalana? Onko erilaisissa ympäristöissä asuvilla ihmisillä, erilaisia suhtautumistapoja luontoon ja jos on, niin miksi? Miten selittää – saati yrittää ymmärtää luontositeen juurevuutta, joka saattaa poiketa alueellisesti ja paikallisesti paljonkin? Vaatii-ko asia jotain yhteiskunnallisella tasolla?

Ajattelin, että lasten kohdalta ainakin saisin aitoja vastauksia, kun tutkimukseni avulla halusin muodostaa käsityksen erilaisissa ympäristöissä asuvien lasten luontositeestä ja luontositeen juurevuudesta.

2 TUTKIMUKSEN LÄHESTYMISTAVAT

Tutkimuksen lähestymistapoihin liittyen, Metsämuuronen (2008, 59; 2005, 244) kertoo avartavan esimerkin, viitaten John Godfrey Saxen runoon, missä kuusi sokeaa miestä lähestyi kukin tahollaan elefanttia. Kukin miehistä törmäsi vuorollaan eri kohtaan norsua (jalkaan, kärsään, syöksyhampaaseen, kylkeen, korvaan, häntään) ja kukin heistä veti omat johtopäätöksensä, siitä minkälainen norsu on. Esimerkiksi paksuun ja pyöreähköön jalkaan törmännyt päätteli, että norsu on kuin puu. Sileään, ohuehkoon ja pitkään syöksyhampaaseen sattunut puolestaan päätteli, että norsu on kuin keihäs, jne. Idea esimerkissä Metsämuurosen sanoin on se, että kukin miehistä käytti vain yhtä lähestymistapaa, ja kukin meni metsään määräyksissään. Toisistaan poikkeavienkin tieteenalojen (biologia, kasvatustiede, maantiede) opiskelijana, eri tieteenalojen yhdistäminen eli poikkitieteellinen lähestymistapa oli luonteva ja mielekäs tapa. Tutkimusaiheeni näkökulmasta, moni- tai poikkitieteellinen ote näyttäytyi suorastaan välttämättömyytenä.

Komulainen ja Karma (2002, 1) tuovat esiin, että numeerisesti ilmaistut tulokset ovat yleensä tarkkoja ja objektiivisia, mutta on asioita joita ei voida numeerisesti ilmaista, tai että numeerisesti ilmaistuista asioista puuttuvat oleelliset ja mielenkiintoiset näkökohdat. Tästä näkökulmasta valitsemani tutkimusotteet palvelivat tarkoitustaan nähdäkseni varsin hyvin.

Kuvaan aineistosta esiin nousseita asioita tilastollisesti maantieteellisen lähestymistavan näkökulmasta, eli löyhästi voitaneen puhua kvantitatiivisestakin otteesta. Lopulta pyrin syventämään tilastojen kertomaa 'fenomenografis-fenomenologisen' ajattelun pohjalta.

Tutkimukseni luonteesta johtuen, fenomenologisen ulottuvuuden poissulkeminen olisi ollut ontuva linjaus, mutta tutkimuksen rajauksen nimissä, olen pakotettu pitämään fenomenologisen otteen ikään kuin tutkimuksen kattavana taustafilosofiana. Tutkimuksen moniteellisuudesta johtuen, olikin kiinnitettävä jatkuvaa huomiota siihen, että en tulisi "leveyden" kustannuksella patoamaan tutkimuksellisten seikkojen ja koko tutkimuksen syvyyden virtaa.

Metsämuuronen (2008, 60) mainitsee Denzin (1988) kehittämän triangulaatio termin, jonka avulla käsillä olevaa ilmiötä tarkastellaan useista eri suunnista – sulkematta vastakkaisia tarkastelutapoja pois.

Esimerkiksi positivistisen ja jonkin ei – positivistisen tarkastelutavan ei tarvitse sulkea toisiaan pois, vaan niiden tuottaman tiedon laatu on erilaista. "Useat metodologian oppikirjat varoittavat liian voimakkaasta kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimusotteen dikotomisoinnista." (Metsämuuronen 2005, 244.)

Metsämuuronen (2008, 14) jatkaa, että tutkimuksen tekemisessä voi siis aivan hyvin käyttää kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusotetta yhdessä, mutta suositeltavaa olisi valita toinen niistä päämetodologiaksi. Tutkimuksen metodologia on onnistunutta, jos se palvelee käytännön tutkimusta ja käytetyt metodit ovat onnistuneet, jos ne linkittävät tutkimuksen teoriaa ja metodologiaa. (Metsämuuronen 2008, 9). Pyrinkin tutkimustani rakentaessa kiinnittämään huomiota, että tutkimukseni osiot olisivat luontevassa yhteydessä keskenään.

Puuronen (2005, 16) mainitsee, että puhuttaessa tutkimuksen metodologiasta, kyse on epistemologisista ja ontologisistakin seikoista, eli tehdyt metodologiset valinnat määrittelevät niin tutkimuksen tieteenfilosofista kuin tieteenteoreettisistakin luonnetta. Tutkimuksen luonne ja käytetyt metodit siis ratkaisevat paljon. Kvantitatiivisia metodeja käytettäessä tiukan kausaalinen – ehkä positivistinenkin "syyseuraus" ajattelumalli tutkittavien ja ympäristön kesken ja välillä saattaa olla keskeinen tekijä.

Laadullisessa tutkimuksessa puolestaan tutkittavien ja ympäristön välinen todellisuus saatetaan nähdä rakentuvaksi paljolti käsitysten ja ihmisten antamien merkitysten kautta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa asioita pyritään selittämään enemmänkin tulkinnan kuin tiukan syy-seuraus suhteiden avulla. (Puuronen 2005, 16.)

Järvinen ja Järvinen (2011, 9) esittävät, että tutkimusmetodin valinnassa merkittävää on se, että tutkitaanko symbolijärjestelmää (matemaattiset tutkimusotteet) vai reaalia maailmaa.

2.1 Fenomenologinen ulottuvuus

Niskasen (2005, 98) mukaan Franz Brentanoa pidetään ensimmäisenä varsinaisena fenomenologina. Brentanoon (1973, 1995) ja Spielpergiin (1971) viitaten Niskanen (2005, 98) kuvaa fenomenologian perustaa seuraavasti. Brentano paneutui peruskäsitteiden määrittelyyn ja loi, ”mikä ei ole fyysikaalista, on psykologista” jaotelman. Psykologia näyttäytyikin Brentanolle ihmismielen tieteenä, missä psyykkiset, sielulliset ja ihmisen sisäinen elämä (sisäisine havaintoineen) oli keskiössä. Brentanon mukaan intentionaalisuus (kyky viitata itsensä ulkopuolelle) on se, mikä erottaa psykologiset ilmiöt fyysikaalisista ilmiöistä. Psyykkisiä ilmiöitä käsiteltäessä Brentano käyttää termiä (tiedostettu) psyykinen akti, mistä juontuukin kokemuksen eli merkityssuhteen rakentumisen perusyksikkö. Psyykkisillä akteilla on Brentanon mukaan ensi- ja toisasteinen kohde, missä ensisijainen kohde on se ulkopuolinen johon psyykinen ilmiö viittaa ja toisasteinen kohde on ilmiö itse. Psyykkisten ilmiöiden ilmenemistäpoja olivat presentaatio, arvioiva ja emotionaalinen, missä presentaatio on Brentanon mukaan perustavin akti, koska muut ilmiöt edellyttävät sitä. (Niskanen 2005, 98–99; Perttula & Latomaa, 2005.)

Presentaatio-ajattelusta menee nähdäkseni ”fenomenologis-fenomenografinen silta” maantieteelliseen ajatteluun eli tilan ja paikan näyttäytymiseen eli jonkin itsen ulkopuolisen ilmenemiseen, käsittelemiseen ja kokemiseen. Myös Perttulan (2005, 115) esittämä ihmisen elämänhistoriaan kietoutuva, ”tapa ymmärtää”, linkittyy nähdäkseni maantieteelliseen ajatteluun.

Perttula (2005, 116) kirjoittaa ottaneensa ”fenomenologiaansa” vahvoja perusteita Amedeo Giorgan ja Lauri Rauhalan ajattelusta ja toteaa, että intentionaalisuus (Rauhala käyttää termiä mielellisyys) on merkittävää, koska juuri se tekee meistä tajunnallisia ihmisiä.

”Kun tajunnallinen toiminta valitsee kohteensa, ihminen kokee elämyksiä. Elämyksissä kohde ilmenee ihmiselle jonakin. Todellisuus ei ole enää merkityksetön, vaan tarkoittaa jotain. Toisinaan kohde on helppo tunnistaa, toisinaan ihmisen on vaikea tai mahdotonkin käsitellä, mistä hänen kokemuksensa on... Kokemus sisältää sekä tajuvan subjektin ja hänen tajunnallisen toimintansa että kohteen, johon tuo toiminta suuntautuu... Kokemuksen rakenne on juuri tämä suhde joka liittää subjektin ja objektin yhdeksi kokonaisuudeksi.” Tämän vuoksi fenomenologinen erityistiede suhtautuu epäillen sellaiseen kokemuksen tutkimiseen, joka supistaa kokemuksen rakenteen vain toiseen, joko kokevaan subjektiin tai koettuun kohteeseen. (Perttula 2005, 116–117.)

Perttula (2005, 117, 123) tuo esille, että kokemuksen tutkijan olisi hyvä tiedostaa, millaisista erilaisista asioista elämäntilanteet voivat rakentua ja tiedostaa tunne, intuitio, usko ja tieto käsitteiden merkitys kokonaisuuden hahmottamisessa.

Laine (2001, 26, 33) mainitsee, että tutkittaessa ihmistä fenomenologisesti, joudumme ihmiskäsitysten ongelmakenttään ja toisaalta, jotta tutkimusta ylipäänsä voisi tehdä, on jokin ihmiskäsitys ”valittava” ja hyväksyttävä.

Fenomenologiassa on monta erilaista ulottuvuutta joiden kautta koettuja asioita voidaan tarkastella (ks. esim. Perttula & Latomaa 2005), mutta Laineen (2001, 26–27) mukaan fenomenologia voidaan kuitenkin yleisesti nähdä ihmisen kokemuksellisenä suhteena todellisuuteen, missä todellisuus ei näyttäydy vain jonain neutraalina massana, vaan jokaisessa havainnossa kohde näyttäytyy havaitsijan pyrkimysten, kiinnostusten ja uskomusten valossa (esimerkiksi hyvänä, kauniina, haluttavana ja läheisenä).

Laine (2001, 27) konkretisoi seuraavassa suorassa lainauksessa hauskan esimerkin avulla, kuinka kokemuksellisuus todella on ihmisen maailmasuhteen perusmuotoja. Laine esittää, että yksilön suhde toisiin ihmisiin, kulttuuriin, ja luontoon ilmenee hänen kokemuksissaan. ”Kokemus syntyy vuorovaikutuksessa todellisuuden kanssa. Esimerkiksi vain tietyt todellisuuden ilmiöt – hajut, valo, äänet – herättävät meissä kokemuksen ”kevättä rinnassa.” ”Kevättä rinnassa” – kokemus voidaan ymmärtää ihmisyyksilön ja keväisen luonnon tai ihmisen ja kaupunkiympäristön välisenä kokemuksellisenä suhteena.” Laine (2001, 27.)

Perttula (2005, 116) toteaa virkistävästi kirjoittaessaan, että fenomenologinen erityistiede kattaa kaikki kuviteltavissa olevat tieteenalat, jotka tutkivat subjektiivista kokemusta. Pelkästään tästä näkökulmasta fenomenologisen otteen idea onkin väistämättä läsnä tutkimuksessani ja puoltaa samalla paikkaansa muun muassa perustavien käsitteiden määrittelyssä.

Laineen (2001, 28) esiintuoma ihmisten yhteisöllisyys ja kulttuurisuus ovat nähdäkseni jälleen eräs fenomenologiaa ja ihmismaantiedettä yhdistävä tekijä. Laine nimittäin mainitsee, että erilaisissa kulttuuripiireissä elävillä ihmisillä on erilainen elämämaailma, he elävät erilaisissa todellisuuksissa sillä perusteella, että asioilla on heille erilaiset merkitykset. Jokainen yksilö tuo siis esille jotain yhteistä elämästään todellisuudesta, mutta myös jotain yksilöllistä. (Laine 2001, 28.)

Aloittelevana tutkijana on tunnustettava, että eron tekeminen fenomenografisen ja fenomenologisen otteen välille tuntuu ihmistutkimuksessa haastavalta ja väkinäiseltä, vaikka näkökulmissa perustava ero onkin. Ymmärtääkseni voidaan kuitenkin todeta, että fenomenografia on hieman pinnallisempi tutkimusote ja ehkä tästä näkökulmasta, aloittelevan tutkijan olisikin kannattanut pysyä tiukasti, vain fenomenografisessa lähestymistavassa. Fenomenologisen ulottuvuuden kautta, koin kuitenkin saavani ”lihaa tutkimuksen luiden ympärille”, mutta en kuitenkaan lähde määrittelemään fenomenologian ideaa enää edellä kuvattua syvemmin. Fenomenologinen näkökulma tulee (väistämättäkin) esiin, tutkimuksen käsitteiden määrittelyssä, sekä aluemaantieteellisessä näkökulmassa ja tutkimuksen pohtivassa osiossa.

Tutkimukseni suurin ja vapauttavin oivallus tulikin juuri tutkimuksen lähestymistapoihin perehtyessä. Syventyessäni fenomenografiseen ja fenomenologiseen ajatteluun on ymmärtääkseni varsin selvää, että en voi puhua tutkimuksessani tutkittavien luontosuhteesta luontosuhde – käsitteen syvyydestä ja monisyisyydestä johtuen. Sen sijaan tutkittavien luontoon suhtautumisesta ja tutkittavien siteestä eli sillasta luontoon, voin nähdäkseni tutkimukseni kautta puhua. Jotta voitaisiin puhua, jonkun henkilön luontosuhteesta, olisi nähdäkseni toteutettava intensiivinen, pitkäaikainen ja hyvin syvälinen tutkimus, missä olisi kaivauduttava aivan luonnon, luontosuhteen ja tutkittavan fenomenologiseen perustaan, koska luonto ja luontosuhde paljastuivat niin perustaviksi tekijöiksi. Luontosuhde termiä viljellään melko paljon ja yleisesti – tieteessäkin, joten pääsääntöisesti se lienee kuitenkin käyttökelpoinen ja jopa hyväksytty, mutta itse en sitä rohjennut käyttää. Asian suhteen kyse lienee omista mieltymyksistä ja rajojen vetämisestä.

2.2 Fenomenografinen ote

Fenomenografisen lähestymistavan perustajana pidetään Ference Martonia (Huusko & Paloniemi, 2006, 163), joka tutki 1970 luvulla Göteborgin yliopistossa eri tieteenalojen tiedonmuodostusta ja yliopisto-opiskelijoiden käsityksiä oppimisesta.

Martonin ja Win Yan Pongin (2005, 335) mukaan perinteinen fenomenografinen tutkimus nojaa yhä käsitysten eroavaisuuksien tutkimukseen. Fenomenografinen tutkimus on laadullista tutkimusta, jonka avulla pyritään selvittämään ihmisten erilaisia käsityksiä ja ymmärryksiä jostain spesifistä tai laajemmasta ilmiöstä. Käsitys on fenomenografisen tutkimuksen oleellisen ja keskeisin tekijä. Käsitys voidaan tuoda julki, esimerkiksi tapana ymmärtää, tai tapana nähdä jokin asia. (Marton ja Win Yan Pong 2005, 336).

Fenomenografisessa tutkimusotteessa ilmiöiden syvin olemus ja itse havainnointi – ja ajatteluprosessit ilmiöstä itsestään eivät ole niinkään merkityksellisiä, kuten fenomenologisessa tutkimusotteessa, vaan huomio kiinnitetään lopulta ilmeneviin käsityksiin ja niiden tulkintaan. (Järvinen & Järvinen 2011, 81.)

Metsämuuronen (2008, 34–35) tuo esiin, että ihmisten käsitykset samasta asiasta voivat vaihdella hyvinkin paljon. Fenomenografisesta näkökulmasta on olemassa vain yksi maailma, mistä eri ihmiset muodostavat erilaisia käsityksiä. Käsitysten heterogeenisyyteen voi vaikuttaa muun muassa ikä, koulutustausta, kokemukset ja sukupuoli. Karjalainen (2009, 47) lisää käsitysten rakentumiseen vielä esimerkiksi ideologiset maailmankatsomukset, taloudelliset intressit ja institutionaaliset näkemisen tavat.

Tutkimukseeni osallistuneiden maantieteellisten eroavaisuuksien – ja täten ”sosiokulttuuristenkin” seikkojen eroavaisuuksien vuoksi fenomenografinen tutkimusote oli osuva. Olemassa oleva maantieteellinen eroavaisuus loi nähdäkseni ajankohtaisen ja varsin kiinnostavan tutkimusasetelman.

Vaikka fenomenografisen tutkimusotteen saattaa mieltää hieman pinnallisemmaksi, kuin fenomenologisen tutkimusotteen, tulisi fenomenografistakin tutkimusta tekevän perehtyä itse tutkittavaan ilmiöön sekä kaikkeen, mitä ilmiön muodostuksen taustalla vaikuttaa ja lisäksi tulisi perehtyä ajattelun kehittämiseen (Ahonen 1994, 114–123).

Huusko ja Paloniemi (2006, 164) tuovat esiin fenomenologian ja fenomenografisen välisen kiistelyn: Martonin (1986, 31, 40) mukaan fenomenografinen tutkimussuuntaus ei ole kehittynyt fenomenologisesta ajattelusta eikä sitä ole johdettu fenomenologisesta filosofias-ta. Fenomenologiassa pyritään pääsemään yksilöiden käsitysten ja kokemusten kautta ilmiöihin itseensä (ansich), mutta fenomenografi-assa keskitytään käsitysten eroavaisuuksien tutkimiseen. Fenomenologia on tieteenfilosofinen suuntaus, kun taas fenomenografia on metodinen tutkimussuuntaus ja lähestymistapa Huusko ja Paloniemi (2006, 164).

Koska fenomenografian avulla tutkitaan ihmisten ajatuksia ja käsi-tyksiä (sekä kokemuksiakin) ympäröivästä maailmasta, tarkoittaa käsittäminen merkityksen antamista ilmiöille. Näin ollen käsitykset ovat perustavanlaatuinen merkitysasia yksilön ja ympäristön välillä. Käsittämisestä on erotettavissa mitä ja kuinka aspektit, joiden avulla käsityksistä ilmenevistä erilaisuuksista ja yhtäläisyyksistä luokitel-laan laadullisesti erilaisia ryhmiä. (Järvinen & Järvinen 2011, 82–83.) Todellisuuden tutkimisesta eli positivismista irti sanoutuakseen Mar-ton otti 1980 –luvun alussa käyttöönsä ensimmäisen ja toisen as-teen aspektin. (Huusko & Paloniemi, 2006, 163). Järvinen ja Järvi-nen (2011, 82) viittaavat Michael Uljensin (1989) Fenomenografi – forskning om uppfattningar –teokseen, missä Martonin aste ajattelua kuvataan seuraavasti. Ensimmäisen asteen perspektiivissä orien-toidutaan itse maailmaan ja toisen asteen perspektiivissä – mistä fe-nomenografia on kiinnostunut, orientoitutaan ihmisten ajatuksiin ja käsityksiin tästä maailmasta.

Myös Huusko ja Paloniemi (2006, 165) viittaavat mainittuun teokseen, missä Uljens (1989) esittää toisen asteen näkökulman korostavan todellisuuden sosiaalista ja konstruktivistista rakentumista. Nämä arkielämän merkitystulkinnat ja säännöt ovat ne tekijät joiden avulla ihmiset arkielämässä toimivat, ja joiden kautta (arki­elämän) todellisuus rakentuu.

Huusko ja Paloniemi (2006, 165) tuovat esiin myös sen, että ensimmäisen ja toisen asteen näkökulma ei ole ongelmaton; voidaanko esimerkiksi olettaa, että ympäröivä maailma näyttäytyy kaikille samanlaisena, mutta vain käsitykset siitä eroavat? Mistä voidaan tietää, onko kysymys käsitysten ja kokemusten eroista, vai erilaisten todellisuuksien olemassaolosta?

Martoniin (1981) viitaten Huusko ja Paloniemi (2006, 165) esittävät, fenomenografian keskeiseksi ideaksi mahdollisuuden nähdä yleinen käsitysten joukko, jossain tietyssä yhteisössä, yhteiskunnassa, tai kulttuurissa. Näin ajatellen on mahdollista löytää ja käsitellä sosiaalisesti jaettu­ja ja merkittäviä ajattelutapoja, tuoden esille ajattelutapojen mahdollisia eroavaisuuksia. Tarkastelu kohdistetaan käsitysten sisältöön ja siihen, miten ne ilmenevät suhteessa toisiinsa.

Fenomenografian suhteesta fenomenologiaan, Marton (1981) onkin (osuvasti) todennut seuraavasti: ”Mitä ilmeisimmin hyväksymme sen, että on jo riittävän kiinnostavaa löytää ne erialaiset tavat, joilla ihmiset kuvaavat, tulkitsevat ja ymmärtävät ja käsitteellistävät erilaisia todellisuuden aspekteja.” (Järvinen & Järvinen 2011, 81.)

Eli fenomenografiassa hyväksytään se, että on olemassa yhteinen todellisuus, jonka käsittäminen ja kokeminen on yksilöllistä. Tutkimuksessani luonto on siis tämä 'yhteinen todellisuus' ja mielenkiintoni kohdistuu luonnon näkemisen, käsittämisen ja löyhän kokemisenkin kautta luontositeen juurevuuden ilmenemiseen alueellisesti erilaisista näkökulmista. Paikan ollessa keskiössä.

Estääkseni tutkimustani paisumasta liiaksi, pitäydyn aineiston analysoinnissa fenomenografisessa ja maantieteellisessä näkökulmassa ja kuten mainittua – fenomenologisen ulottuvuuden pyrin pitämään, tutkimusta ympäröivänä taustafilosofiana.

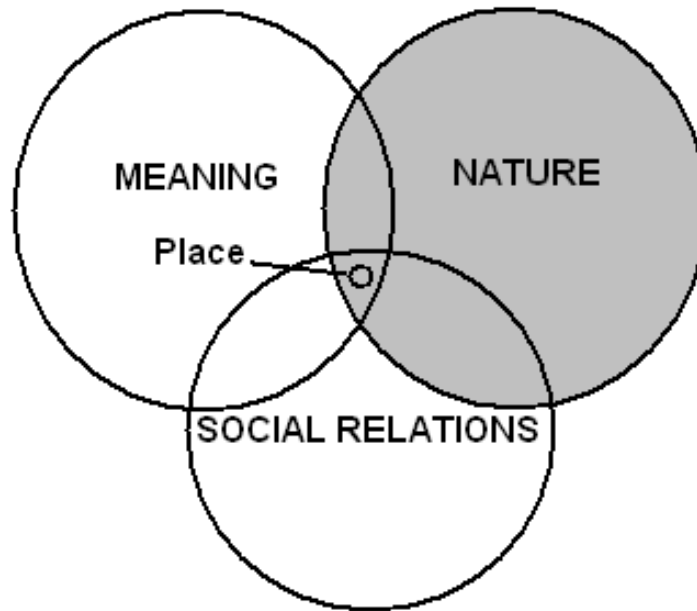
2.3 Maantieteellinen ote

Maantieteilijä Robert Sack (1997, 1) toteaa 'Homo geographicus' –teoksensa alussa, erään maantieteellisen ”perusajatuksen.” Nimitetään sen, että ihminen on maantieteellinen olento, joka vaikuttaa ympäröivään maailmaan muokaten siitä kotiaan ja tuo muovattu maailma (Sack puhuu maantieteellisestä luonteesta) vaikuttaa siihen, keitä me olemme.

Sackin ajatusta tukevat myös Ostegren ja Le Bossé (2011, 112), jotka mainitsevat 'The Europeans – A geography of people, culture and environment' –teoksessaan, että ihmisen vuorovaikutus luonnon ja ympäristön kanssa on vanhimpia, kestävimpiä ja perustavimpia faktoja ihmisen elämässä.

Haarni, Karvinen, Koskela, Tani (1997, 10) esittävät (yleis- ja alue- maantieteen jaon lisäksi) maantieteen ”isojaoksi” luonnonmaantieteen ja kulttuurimaantieteen (ihmismaantiede). Ihmismaantieteessä tilan ja paikan merkitys on keskeinen, koska tila ja paikka liittävät yhteen luonnon ja kulttuurin (sosiaaliset, merkitykselliset yms. tekijät) (Sack, 1997, 1–2).

Sack:n (1997, 84–85) mukaan paikat vaikuttavat ja liittyvät toisiinsa fyysisen tilan kautta. Paikka ”sijaitsee” tilan lisäksi sosiokulttuurisissa merkityksissä ja tarkoituksissa. Seuraavan sivun Kuviossa 1 Sack on nähdäkseni onnistunut kuvaamaan asian monikerroksellisuuden ja sen, miten luonto on ja vaikuttaa aina, olitpa missä tahansa.

KUVIO 1. Maantieteellinen ote tutkimusaiheeseeni Robert Sackia (1997) mukailten.

Maantiede liittyy tutkimukseeni siis paitsi tutkittavien kartografisten sijainnillisten eroavaisuuksien vuoksi myös humanin maantieteen näkökulmasta missä koettu, käsitetty ja eletty paikka on käsityksiin ja kokemuksiin (eli tutkimuskysymyksiini) vaikuttava tekijä.

Haarni ym. (1997, 16–17) esittävät, että humanistisessa maantieteessä ilmiötä tarkastellaan yksilön kokemusten kautta, missä tutkimusteemoina ovat ne yksilöiden paikkoihin liittämät merkitykset, jotka avautuvat tutkijalle subjektiivisten kokemusten, arvojen, tunteiden, sekä muistojen ja toiveiden kautta. Yksi tärkeimmistä käsitteistä on paikka, mikä tarkoittaa tilaa, johon ihminen liittää merkityksiä elämänsä maailmastaan. Paikkaa ei pidetä objektiivisena faktana, vaan ihmisten kokemuksista ja inhimillisestä tulkinnasta merkityssisältönä saavana ilmiönä. Kiinnittyminen paikkaan tapahtuu elämisen kautta, jolloin tilasta tulee vääjäämättä, osa ihmisen kokemusmaailmaa. Haarni ym., (1997, 17) tuovat esiin myös sen, että jos ihminen kokee kuuluvansa johonkin paikkaan, niin paikasta tulee osa ihmistä.

Paikan käsitteeseen liittyy aina monenlaisia tunteita, joiden avulla jäsenämme arkista elämis- ja kokemismaailmaa. "Aistein havaittu ympäristö muodostaa elämismaailman perustan. Havaintojen tulkitseminen liittää maailmaan merkityksiä, jotka muuttavat tilan paikaksi." (Haarni ym., 1997, 17.)

Eletty ja koettu paikka liittyy tutkimukseeni vahvasti ja, kuten edeltä käy ilmi, on ihmismaantieteessä paljon yhteneväisyyttä fenomenografiseen ja fenomenologiseen ajatteluun. Maantieteellisestä näkökulmasta, tutkimukseni keskeisimmät lähtökohdat olivat siis seuraavat:

- ihmisen ja luonnon välisen vuorovaikutuksen tutkiminen toisistaan poikkeavissa ympäristöissä,
- tutkimustulosten tarkastelu – ja mahdollinen selittäminen maantieteellisestä näkökulmasta.

3 KESKEISTEN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Tutkimukseni perustavat käsitteet luontosuhde ja luonto paljastuivat niin monisyiseksi ja laajoiksi ulottuvuuksiksi, että ne todella asettivat haasteita tutkimuksellisten seikkojen rajaamisen – ja käsitteiden määrittelyn (syvyyden) suhteen. Tutkimukseni edetessä havaitsin, että pelkästään mainittujen käsitteiden määrittelystä olisi voinut tehdä oman tutkimuksen eli ”kovin syvälle” en voinut mennä. Tutkimuksen poikkitieteellisyys ja filosofinen ulottuvuus lisäsivät entisestään haastetta. Toisaalta nyt on helppo todeta, että nämä eteen tulleet ongelmakohdat olivat erittäin arvokkaita, sillä ne ohjasivat täsmen-tämään tutkimustani.

Kuhmonen (1998, 128) mainitsee ympäristöfilosofisessa artikkelis-saan, että filosofinen analyysi edellyttää merkitysten synnyn ja alku-perän pohtimista, koska ihmisen suhde luontoon näyttäytyy merki-tyssuhteena. Tästä näkökulmasta käsitteiden määrittely on perustell-tua. Katsoin käsitteiden määrittelyn eräänlaiseksi välttämättömäksi palapelin kasaamiseksi, jotta kokonaisuutta voisi ylipäänsä tavoitella ja yrittää ymmärtää. Kaikessa haastavuudessaan, ”palapelin ka-saaminen” oli, myös varsin antoisaa ja mielekästä.

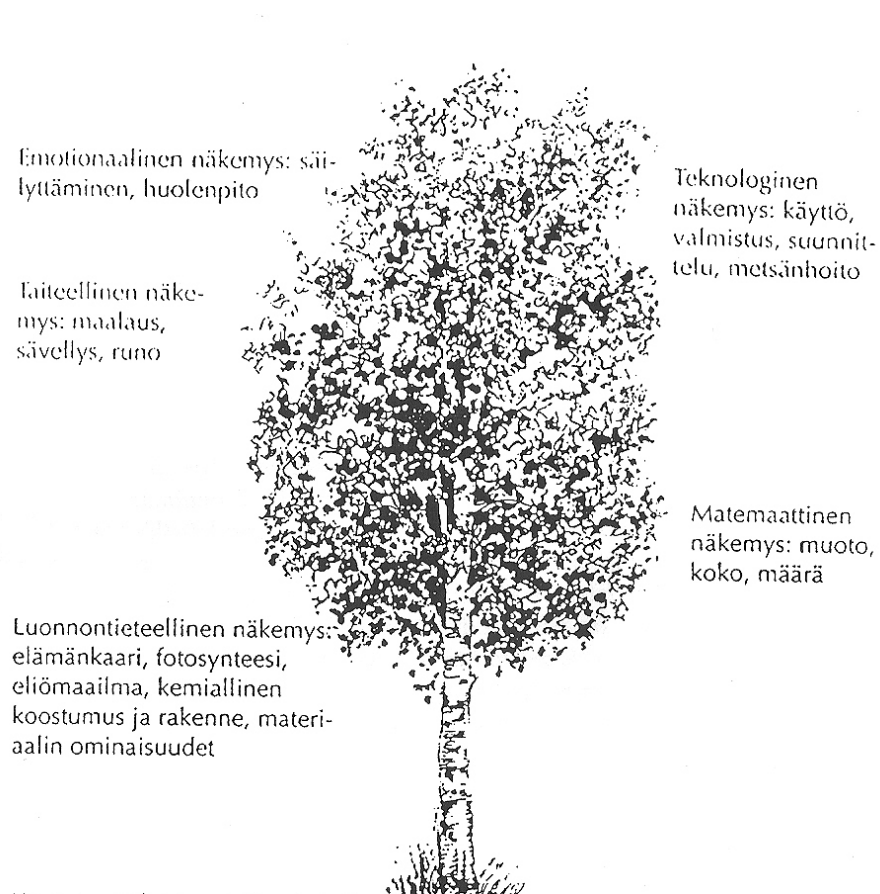
3.1 Luonto ”kaikessa yksinkertaisuudessaan – vain luonto”

Muistan havahtuneeni käsitteiden määrittelyssä siihen, kuinka moni-syisen laajana luontosuhde käsite näyttäytyi, mutta todellinen havah-tuminen tuli vasta luonto –käsitteeseen syvennyttyäni.

Alan kirjallisuuteen tutustuessani esiin nousi myös se, että luontoa ja luontosuhdetta ei ole aivan yksiselitteistä tarkastella erikseen.

Paikoin näitä kahta tekijää vaikutti olevan, jopa mahdotonta tarkastella erikseen (ks. esimerkiksi Haila 2003, 37–66; Järvilehto 1994, 67–69).

Siinä missä Maija Ahtee (1994) pohtii, että syntykö kaikille ihmisille käsitteestä *koivu* samanlainen käsitys – voidaan samaa kysymystä pohtia nähdäkseni aivan hyvin myös *luonnon* käsittämisen ja kokeamisen kohdalla.

KUVIO 2. Ahteen (1994, 56–57) esimerkki erilaiseen luonnon näkemiseen.

Käsitteiden määrittelyn tiimoilta päädyin tutkimukseni peruskysymysten ja tutkimustehtävien juurelle. Mitä todella haluan tutkimukseni avulla yrittää saada selville?

Luonto –käsitteen määrittely käytännössä ”pakotti” minut tutustumaan niin hiukkasfysiikkaan kuin latinankielisten ”alkusanojen” semantiikkaan ja perehtymään perimmäisten ideoiden ontologiaan – aivan perimmäisiä ideoita luonto, mitä ilmeisimmin kun on. Käsitteenä luonto vaikutti lopulta luisuvan sormieni lävitse jonnekin luonnontieteiden kehittymisen ja inhimillisen kehityshistorian jumaluskojen kiistojen ja kulttuuristen virtausten syövereihin. Yritän kuitenkin määrittellä käsitteet tutkimukseeni suhteutettuna oleellisesti. Aivan helppoa tämä ei ole, sillä pelkästään luonto käsitteen inhimillishistorialliset juuret vaikuttavat niin vahvasti käsitteen rakentumiseen.

Tutkimustuloksia kirjoittaessani olen pitäytynyt luonnon ”arkimääritelmässä” – mitä esimerkiksi Willamo (2004, 32) kuvaa seuraavasti ”Arkiajattelussa luonto mielletään usein kaikkeksi ihmisen ulkopuoliseksi elonkehällämme olevaksi, mitä ihminen ei itse ole rakentanut. Luonnontilaiset” metsät, järvet jne...”

3.2 Luonnontieteellinen luonto

Campbellin ja Reecen (2008) 'Biology' kirjassa on noin 1300 sivua biologiaa, evoluutiobiologiaa, ekologiaa ja näiden tieteenalojen lukemattomia ”alatieteitä”, jotka linkittyvät toisiinsa, mutta missään kohdin ei suoranaisesti ja ”yksinkertaisesti” kerrota sitä, että mitä ja mikä luonto oikein on (ks. Campbell ja Reece 2008, 4–5).

Campbell ja Reece 2008, (31–32) kuvaavat 'The Chemical Context of Life' luvun avulla luonnon(kin) perustan (luonnon)tieteellistä määrittelyä seuraavasti.

Kaikki mikä vie tilaa ja millä on massa, on materiaa eli kaikki elämänmuodot rakentuvat materiaasta, kivetkin. Maapallolla vaikuttava painovoima luo pienen varauksen puhuttaessa massan ja organismien välisestä suhteesta, mutta niin kauan kuin asioita käsitellään maapallolla, niin asiaa ei ole järkevää tämän syvemmin pohtia.

Atomi- ja molekyyalitasolla tarkastelisimme noin 92:sta maapallolla (luonnollisesti) esiintyvistä (luonnollisesta) alkuaineesta noin 25:ttä elämälle välttämätöntä elementtiä, missä hiili (C) näyttelee ainutlaatuisen sidosominaisuuksiensa johdosta varsin merkittävää roolia. Campbell ja Reece (2008, 58) käyttävätkin hiilestä nimitystä 'elämän perusta.'

Hiilen lisäksi tarkastelisimme muun muassa happea (O), vetyä (H), typpeä (N), fosforia (P), rikkiä (S), kalsiumia (Ca), kaliumia (K) jne. Tämän jälkeen tarkasteluun tulisi ottaa auringon säteilyenergian vaikutus ja yhdistyneitä alkuaineita, kuten esimerkiksi vesi (H₂O). (Campbell & Reece 2008, 31–32, 46, 58.) Tarkastelisimme solujen rakennusaineita, solujen rakentumista ja lopulta edettäisiin silmin nähtävän ja "koettavan" rajapinnan käsitettävämmälle puolelle. Mutta kuinka mielekästä luontoa olisi määritellä pelkästään "tiukan luonnontieteellisesti", tai onko pelkkä luonnontieteellinen määrittely lopulta edes mahdollinen?

Vierastin hieman Campbellin ja Reecen (2008, 31) esittämää tapaa lukea esimerkiksi kivikin organismiksi ja elämänmuodoksi, koska luonto tulee helposti jaettua abioottisiin ja bioottisiin tekijöihin, sen syvemmin asiaa pohtimatta. Edellä mainitun materia-ajattelun näkökulmasta jako on kuitenkin merkityksetön. Myös Järvilehto (1994, 77) tukee luonnon näkemisen kokonaisvaltaisuutta mainiten, että elollisen ja elottoman välinen ero vaikuttaa liittyvän enemmän kohteen toimintaan kuin itse kohteeseen. Järvilehto puoltaa eron jakamisen merkityksettömyyttä myös sillä, että elollisten ja elottomien järjestelmien perusaines on sama. Molemmat muodostuvat alkuaineista, mutta "järjestelmien" toiminta on erilaista.

Tärkeimpänä huomiona Järvilehto (1994, 77) mainitsee, että niin elottomien kuin elollistenkin toiminta voidaan viime kädessä kuvata fysikaalisten ja kemiallisten käsitteiden avulla.

3.3 Luonnon monisyiset juuret

Haila (2001, 199–200) mainitsee, että historian valossa kaikissa ihmisyhteisöissä on ymmärretty luonnon merkitys ihmisen olemassaoloon nähden ja ihmiskuntien eettinen ja moraalinen ajatusmaailma on aina sisältänyt luonnon. Samassa yhteydessä Haila viittaa myös luonnonuskontoon eli Animismiin ja tuo esille, että luontoa koskevat käsitykset ovat historian valossa muuttuneet. Tästä näkökulmasta luonto –käsitteen ymmärtämiseen ja kokemiseen vaikuttavaa maailmankatsomuksellista ulottuvuutta voitaneen pitää myös Hailan mainitsemana historiallisena tekijänä.

Haila (2001, 200–201) esittää, että muun muassa eettisten, historiallisten ja poliittisten linkittymien vuoksi, luonto olisi kuitenkin voitava määrittää, että siihen osataan suhtautua. Yritän tutkimukseni osalta vastata tähän huutoon.

Williams (2003, 40–42), joka myöntää itsekin nöyrytyneensä luonto käsitteen edessä, painottaa että luonto –käsitteeseen ja luontokäsityksiin sisältyy erittäin merkittävä määrä inhimillistä historiaa. Williams pohtii luonto –käsitteen semantiikkaa ja syntyhistoriaa kielellisestä ja näin ollen merkityksellisestä näkökulmasta ja tuo esiin sen, että luonto –käsite on laadun ja ominaisuuden kuvaus, joka kielessä käytettäessään laajenee käsittämään – jo tiettyjen oletusten perusteella olevaa kuvausta maailmasta. Latinassa 'natura' –sanaa käytettiin ilmaistaessa maailman olemuksellista perustaa.

Williams (2003, 43–49) tuo esiin varsin kiintoisia historiallisia näkökulmia luonnon hengistä, luonnon jumalista ja monoteismin (yksijumalisuuden) vaikutuksesta siihen, kuinka luonnon näkeminen ja kokeminen on inhimillisen historian saatossa muuttunut. Williams (2003, 43) mainitsee, että entisaikaan luonto personoituina ”fyysisinä jumalina” näyttäytyi lopulta kilpailijana monoteistiselle jumalkuvalle ja keskiajalla läntisen maailmankuvan mukaan mainittu asetelma muotoiltiin niin, että luonnosta tuli itse Jumalan palvelija ja edustaja. Tästä aiheutui lukuisia ristiriitoja, jotka osittain jatkuvat edelleen.

Uuden evoluutionäkemyksen Williams (2003, 49–51) viittaa muuttaneen luonnon enemmänkin kohteeksi kuin aiemmin jopa personoiduksi ja yksittäiseksi – joskin käsitykset luonnon personifoinnista vaihtelevat historiallisesti ja näkökulmittain. Uusi evoluutioajatelu toi mukanaan entistä tieteellisemmän, orgaanisen ja fysikaalisen lähestymistavan, mutta niin kautta inhimillisen historian kuin yhä tänä päivänäkin askarruttava on kysymys siitä, että luetaanko ihminen kuuluvaksi luontoon vai ei.

Järvilehto (1994, 23) kuvaa ihmisen ja ihmisen ympäristön välisen rajan häilyvyydestä selkeätajuisesti: ”Oletus ihmisen ja ympäristön erillisyydestä tuntuu tietenkin kiistattomalta. Toisaalta on olemassa ihmisen sisäinen maailma, toisaalta ympärillä oleva fysikaalinen maailma. Ihmisen päässä, siis sisäpuolella, on havaintoja ja ajatuksia, joiden kohteet ovat ihmisen ulkopuolella. Ulkoisen ja sisäisen maailman välisen rajan voidaan ajatella kulkevan jossain ihon paikoilla.”

Järvilehto (1994, 25–26) heittää esille havainnollistavan kysymyksen, että missä vaiheessa hengitetty ulkoilma muuttuu sisäilmäksi? Ja mainitsee, että erottaessamme eliön ja ympäristön kahdeksi eri järjestelmäksi, päädyimme jo peruskäsitteiden määrittelyvaiheessa melkoisiin vaikeuksiin ja epäselvyyksiin.

3.4 Kaupunki, maaseutu ja Lappi

Käsitteitä määritellessä pohdin, että miksi kaupunki, maaseutu, tai Lappi käsitteen määrittelemisen oli niin paljon kevyempää kuin luonto käsitteen parissa puurtaminen. Vastaus kristallisoitui tutkimukseeni loppupuolella, kun ehdin rauhoittua pohtimaan läpi kahlaamaani tietomäärää; kaupunki, maaseutu ja Lappi olivat käsitteinä niin paljon nuorempia kuin luonto, joten ne eivät olleet esimerkiksi kulttuurihistoriallisesti ja filosofisesti niin juurevia.

Suomen tilastokeskus käyttää vuodesta 1989 käytössä ollutta 'tilastollista kuntaryhmitystä' määrittäessään kaupunkia ja maaseutua. Tilastokeskuksen metatietosivujen mukaan, näin toimiessa kunnat jaetaan taajamaväestön osuuden ja suurimman taajaman väkiluvun perusteella 1) kaupunkimaisiin kuntiin, 2) taajaan asuttuihin kuntiin ja 3) maaseutumaisiin kuntiin. Ryhmitystä myös tarkastetaan säännöllisesti. (Tilastokeskus 2014).

Koska en tutkimuksessani tuo julki vastaajien tunnistamiseen liittyvää tietoa, annoin paikkakunnille, missä vastaajien koulut sijaitsivat mielikuvituksettomat mutta toimivat nimet A, B ja C. Tilastokeskuksen kuntaryhmitymisen perusteella luokittelu oli seuraavaa:

- Paikkakunta A, sijaitsee Etelä–Pohjanmaalla ja se luokiteltiin tilastokeskuksen (tilastollinen kuntaryhmitys 2014) luokittelussa maaseutumaiseksi kunnaksi
- Paikkakunta B, sijaitsee Etelä–Suomessa ja se luokiteltiin samaisessa kuntaryhmityksessä kaupunkimaiseksi kunnaksi.
- Lapissa sijaitseva paikkakunta C, luokiteltiin maaseutumaiseksi kunnaksi.

Raivion (1997, 195) mukaan *Johan Gabriel Granö* on, yksi merkittävimpiä suomen maisemamaantieteeseen vaikuttaneita henkilöitä ja *Granön* maisemallisia aluejakoja on nähtävissä, vielä tänä päivänäkin. Raivio (1997, 193–194) tosin mainitsee, että maankamaralliset tekijät eivät suinkaan ole ainoita tekijöitä alue- ja maisemamaantieteessä, vaan mukana voi olla esimerkiksi kulttuurisiakin tekijöitä.

Häkli (1999, 142) mainitseekin, että esimerkiksi maakunnalliset jaot eivät ole syntyneet aivan ”itsestään” vaan taustalla saattaa olla pitkiä kulttuurisia ja historiallisia prosesseja, joiden ”lopputuloksena” ihmiset ovat tiettyihin väestöihin samaistuneet ja toisaalta tehneet eroja toisiin.

Tani (1997, 27) kirjoittaa, että fyysiseen sijaintiin ja elämismaailmallisiin kokemuksiin jostain paikasta, saattaa vaikuttaa etenkin nykyisin, myös media uusine ”todellisuuksineen.” Myös Kaivola ja Rikkinen (2003, 89) mainitsevat yhä suuremman osan maantieteellisestä todellisuudesta rakentuvan median luomien illuusioiden ja niistä välittyvien representaatioiden kautta.

”Alue, maisema ja paikka ovat käsitteitä, joita ilman sellaisia sosiaalisia konstruktioita kuin ”Pohjois–Karjala”, ”Koli” ja ”Joensuu” ei voisi muodostua.” (Häkli, 1999, 142.) Ehkä näin on Lapin, maaseudun ja kaupunginkin kohdalla.

4 LUONTOSUHDE –KÄSITTEEN PROBLEMATIIKKA

Tutkimukseni alajuoksulla – vielä tutkimuksellista päävirtaa etsiessäni ajattelin siis, että juuri luontosuhde tulisi olemaan tutkimukseni keskeisessä asemassa. Tutkimukseni näkökulmasta alan kirjallisuuden ja luontosuhteeseen viittaaviin aiempiin tutkimuksiin tutustuessani kävi kuitenkin varsin pian selväksi, että luontosuhde – käsitteen määrittelyyn ja ihmisen luontosuhdetta kuvaavien ”mittareiden” rakentamiseen, vaikutti olevan niin monta määritelmää ja tapaa kuin on määrittelijöitä, tieteenaloja ja katsontapintojakin. Koska luontosuhde –käsitteen ympärillä vaikuttaa niin monisyinen ja laaja kenttä, en kokenut tutkimukseni näkökulmasta mielekkääksi lähteä etsimään sitä ”ainoa ja oikeaa totuutta” asiaan, vaan päädyin hiekkamäkeen toisenlaiseen ratkaisuun. En myöskään rohkene puhua luontosuhteesta, vaan tutkimustuloksissa puhun luontoon suhtautumisesta ja siteestä luontoon.

Tutkimukseni keskeisintä ideaa ei ole vankkumattomasti tarkastella tutkimustuloksia luontosuhde-teoriota vasten – vaikka sitä jossain määrin teenkin – vaan päällimmäisin tarkoitus olisi tuoda esille tutkittavien luonnon käsittämisen kirjoja alueellisesta näkökulmasta. Tarkoitus on pyrkiä monitieteellisesti analysoimaan ja tulkitsemaan vastauksia ja etsimään selittäviä tekijöitä tutkimustuloksille.

Koska tutkimukseni aihe kuitenkin sivuaa luontosuhteen laajaa kenttää, tuon esille joitain ”klassisia” luontosuhteen määritelmiä.

4.1 Luontosuhteen ilmeneminen

Vilka (1993, 89) kuvaa erään ”klassisen määritelmän” ihmisen suhteesta luontoon. Vilkan mukaan voimme erottaa kolme erilaista maailman näkemisen tapa, jotka määräävät ihmisen suhtautumista luontoon, eläimiin ja muihin ihmisiin. Vilka kuvaa tapoja seuraavasti:

- tekniikkakeskeinen (*teknosentrinen*) asenne
- ihmiskeskeinen (*antroposentrinen*) asenne
- luontokeskeinen (*biosentrinen, ekosentrinen, fysiosentrinen*), toisinaan käytetään sanoja elämäkeskeinen tai ympäristökeskeinen asenne.

Vilkan ylläkuvattu jaottelu on melko klassinen esimerkki, mistä on edelleen johdettu ja jaoteltu useita erilaisia variaatioita. Littunen ja Lähde (2001, 228) mainitsevat, että siinä missä ihmisten väliset suhteet ovat erilaisia ja eri tasoisia niin, myös ihmisten suhteet luontoon ovat eri tasoisia. Emme ole suhteessa koko luontoon, vaan joihinkin sen osiin. Erittelyssään he puhuvat luonnon eettisen huomioonottamisen tasoista:

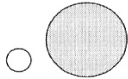

- yksilötaso (lemmikkieläin, rakas pihapuu)
- lajitaso (uhanalainen laji, tuotantoeläin)
- ekosysteemitaso (suojelukohde, valas meriekosysteemin edustajana)
 - globaali taso: ilmastonmuutos (luonnonvarojen jakaantuminen)

Littunen ja Lähde (2001, 228–230) konkretisoivat eli avaavat tasoja lukijalle seuraavasti. ”Ihmisten erilaisissa suhteissa muuhun luontoon ilmenee kuitenkin aina myös ihmisten välisiä suhteita. ”Yksittäisellä siirtolohkareella koetaan harvoin olevan merkitystä mineraalikoostumana, mutta tietyn ihmisyksilön elämässä siihen on voinut liittyä monia merkityksiä. Suvussa on ehkä kerrottu tarinaa, että lohka-re on pudonnut jättiläisen taskusta, tai vanha valokuva näyttää isovanhemmat leikkitovereineen istumassa sen päällä.

Lohkareen merkitys voi syntyä yhteisöllisesti: se voi olla harvinaisen kaunis tai muuten erikoinen luonnonmuodostelma, joka halutaan säilyttää luonnonnähtävyytenä. Perinteiseksi koetun luonnonmaiseman säilyttämisessä on kyse paitsi ihmisten suhteesta ekosysteemeihin myös omaan historiaansa. Nämä tasot ovatkin abstrakti kuvaus ihmisen luontosuhteista, jotka toteutuvat ainutlaatuisissa tilanteissa eräänlaisina suhteiden kudelmina.” (Littunen ja Lähde 2001, 228–230.)

4.2 Luontosuhteen peruskysymys?

Willamo (2004, 39) esittää perustavimmiksi kysymyksiksi ihmisen luontosuhteessa sen, että luetaanko ihminen kuuluvaksi luontoon vai ei – ja tarkastellaanko ihmisen luontosuhdetta vain ihmisen ulkopuoliseen luontoon, vai huomioidaanko tarkastelussa suhde ihmisen sisäiseen luontoon. Willamo havainnollistaa asiaa taulukon 1 avulla, missä pieni ympyrä kuvaa ihmistä ja iso ympyrä kuvaa luontoa.

Kuuluuko ihminen luontoon? Miten luontosuhdetta tarkastellaan?	Ihminen ei kuulu luontoon	Ihmisessä on sekä luontoon kuuluva että sen ulkopuolinen ulottuvuus	Ihminen kuuluu luontoon
Kyseessä on ihmisen suhde pelkästään itsensä ulkopuoliseen luontoon	1. Ihmisen suhde ulkopuoliseen luontoon 	2a. Ihmisen suhde itsensä ulkopuoliseen ekologiseen ympäristöön 	3a. Ihmisen suhde muuhun luontoon
Kyseessä on ihmisen suhde myös hänen sisäiseen luontoonsa		2b. Ihmisen suhde ekologiseen ympäristöön 	3b. Ihmisen suhde luonnon kokonaisuuteen

Taulukko 1 Luontosuhteen jäsentyminen (Willamo 2004, 39)

Willamo (2004, 40) viittaa Milleriin (1979) ja Whiteen (1997), jotka ovat esittäneet taulukon ensimmäistä – luonnon ja ihmisen erottavaa mallia nykyisen länsimaisen ajattelun perusmalliksi. Willamo (2004, 40) esittää, että vaikka nykyisenkaltainen pitkälle koneellistunut ja suurkaupunkeihin keskittynyt elämä, kaikessa teknoosysteemissään saattaa todella näyttäytyä irrallisena luonnosta, ekologisesta ulottuvuudesta ihminen kuuluu ehdoitta luontoon.

Taulukon 1 'ihminen kuuluu luontoon' kategoriassa ihminen nähdään kuuluvan kokonaisvaltaisemmin luontoon ja Willamo (2004, 40) erottaa siitä vielä kaksi "alaluokkaa" (3a ja 3b).

- 3a alaluokassa ihmisen elämä ymmärretään aineellisesta näkökulmasta perustuvan luontoon, mutta luonto kuitenkin mielletään ulkopuoliseksi.
- 3b alaluokassa luonto nähdään kokonaisuutena, mihin ihmisenkin kuuluu. Willamo arvelee, että 3a tyyppinen suhtautuminen olisi osa suomalaista ajatustapaa.
- 3b tyylistä tapaa nähdä asiat ovat puoltaneet eräät luonnontieteellisesti suuntautuneet ympäristöajattelijat. (Willamo 2004, 40.)

Ihmisessä on sekä luontoon kuuluva että sen ulkopuolinen ulottuvuus kategoriassa kuvataan inhimillistä ja ekologista ulottuvuutta, joissa Willamon sanoin "ihmisen nähdään kuuluvan esimerkiksi elintoimintojensa kautta luontoon – tai mieluummin ekologiseen ympäristöön." Toisaalta ihminen on tietoisuuden, teknologian ja muiden erityispiirteiden kautta luonnon ulkopuolinen, inhimillisen ympäristön edustaja. Aivan ristiriidattomia kuvioiden ajatusmallit eivät ole ja ihmisen inhimillinen puoli tuo myös vastuunkantamisen näkökulman. (Willamo 2004, 41.) Esimerkiksi Haarnin ym., (1997, 17–18) esittämän osallisuus ja sivullisuus käsitteiden avulla on myös tarkasteltu yksilön ympäristön kokemista.

Kasvatustieteen päivät (2005, 105–106) verkkojulkaisussa Temmes kuvaa väitöskirja-aihettaan 'Luonto koululaisten kokemana' tuoden samalla esiin kuinka monisyisiä ja filosofispainotteisia luonto – ja luontosuhde kysymykset ja käsitteet ovatkaan. Temmes kirjoittaa luontosuhteen olevan tutkimuksen avainkäsite ja kuvaa ymmärtäneensä luontosuhteen moniulotteisena ja osin kokemuksista muodostuvana. Hän konkretisoi asiaa sisäkkäisistä ympyröistä koostuvasta kuvalla, jossa ympyrän uloin kehä kuvaa suhteen fyysisbiologista olemusta ja sen sisälle jäävät kehät kulttuurista, sosiaalista ja yksilöllistä ulottuvuutta. (Huttunen & Kokkonen 2005, 105–106.) Sjöblom (2012) tuo väitöskirjansa kuvauksessa esille, että pyrki muodostamaan kuvaa lukioikäisten luontosuhteesta tutkimalla vastaajien luontokiinnostuneisuutta, luontoarvoja ja suhtautumista ympäristökriisiin.

4.3 Luonto –ja ympäristö opetussuunnitelmassa

Opetushallitus on hyväksynyt uudet opetussuunitelman perusteet 22.12.2014 ja seuraavaksi esitänkin joitain ympäristöopin tehtäviä kyseisestä opetussuunnitelmasta 1.–6. luokkien näkökulmasta.

- Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine.
- Kestävän kehityksen näkökulma, missä yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia (oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät).
- Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.
- Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä.

- Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä.
- Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota.
- Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen.
- Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.
- Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle.
- Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla.
- Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää.
- Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa.
- Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia.
- Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.
- Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin (<http://www.oph.fi/ops2016/perusteet>.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimustehtävät

Tutkimustehtäväni on ihmisen ja luonnon välisen vuorovaikutuksen tutkiminen, pysyen luonnon 'arkimääritelmässä.'

- miten erilaisissa ympäristöissä asuvat kuudesluokkalaiset suhtautuvat luontoon?
- ilmentäisivätkö vastaukset vastaajien sidettä luontoon?
- paikan vaikutus eli vaikuttaako erilaiset eletyt todellisuudet vastauksiin – ja jos vaikuttaa, niin miksi ja miten?

Tutkimustehtävistä on edelleen johdettavissa spesifimpiä tutkimuskysymyksiä, jotka ovat itse asiassa melko yhteneväisiä Sjöblomin (2012) väitöskirjan tutkimuskysymysten kanssa. Ajattelin saavani kuvan vastaajien luontositeestä (Sjöblom puhuu tässä kohdin luontosuhteesta) muutamien tärkeiden kysymysten kautta. Tutkimukseni kohdalla puhutaan siis kyselylomakkeen kysymyksistä, joiden vastausten kautta ajattelin jo voivani puhua vastaajaan luontositeen juurevuudesta. Kysymykset koskivat muun muassa luontoharrastuneisuutta, luonnon merkittävyyttä vastaajan elämässä, luonnosta huolissaan olemisen tasoa ja sitä, kuinka –ja kuinka paljon vastaaja ”käyttäisi” luontoa.

5.2 Tutkimukseen osallistujat – virallinen alkutaival

Tutkimukseeni osallistui kolme kuudetta luokkaa kolmelta eri paikkakunnalta Suomesta. Laadullisen tutkimuksen näkökulmasta, kolme luokkaa eli yhteensä noin 50 oppilasta oli riittävä määrä ja koin saavani tietynlaisen ”maantieteellisen läpileikkauksen” suomesta. Juuri maantieteellisen ja fenomenografisen lähestymistavan näkökulmasta hain tarkoituksella mahdollisimman heterogeenistä vastaajajoukkoa. Sijainnillisten erojen lisäksi eriävyyttä tuli myös itse paikkakuntien-, koulujen- ja luokkien fyysisen koon näkökulmasta.

Luonnollisesti niin ympäröivä luonto kuin monet sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät ovat vastanneiden luokkien kohdalla erilaisia. Tutkimukseen osallistuneet luokat nimesin A, B ja C luokaksi.

- Luokka B sijaitsi Etelä-Suomen läänissä ja oli opiskelijamäärältään suurin koulu. Myös paikkakunta oli asukasluvultaan suurin.
- Luokka A sijaitsi Etelä-Pohjanmaalla ja paikkakunta oli asukasluvultaan toiseksi suurin.
- Luokka C sijaitsi Lapin maakunnassa ja paikkakunta oli asukasluvultaan pienin.

Lukija saattaa pohtia, että miksi päädyin tutkimaan juuri kuudesluokkalaisia? Syy oli yksinkertainen. Toivoin saavani kuudesluokkalaisilta mahdollisimman aitoja vastauksia, koska he ovat vasta koulukulttuurinsa alkutaipaleella. Lisäksi kuudesluokkalaisilla ei vielä ole ympäristö- ja luontoasioista niin paljon koulutietoa eikä median luomaa ”representaatiotietoa” kuin esimerkiksi yläkoululaisilla, tai lukiolaisilla on. Toivoin, että vastaajat vastaisivat vain sen mitä he tutkimuskykyksistäni käsittävät ja minkälaisen kokemuksen he tutkimuskykyksieni kautta todella omaisivat.

5.3 Aineistonkeruu

Aineistoa hankkiessani sitouduin siihen, että vastaajia – saati vastaajien kouluja ei voitaisi tutkimuksestani tunnistaa. Tämä sopi minulle hyvin, sillä henkilöiden, paikkakuntien tai koulujen tunnistettavuus eli asioiden tarkka julkituominen ei ollut tutkimukseni kannalta missään mielessä relevanttia. Luonnonmaantieteellisestä näkökulmasta riitti, että itse tiesin koulujen tarkan sijainnin.

Aarnos (2001, 144) käyttää 6–12vuotiaista ”nimitystä” lapsi, joten tämäkin asetti oman viitekehyksensä tutkimukseni rakenteeseen. Aarnoksen (2001, 144–145) mukaan lapsia tutkittaessa, tutkijan olisi tärkeätä pohtia sitä, että minkälainen kuva lapsille jää tutkimuksesta. Tutkimus ei saisi jäädä vaivaamaan lapsen mieltä, eikä siitä saisi olla koulun käynnin suhteen haittaa. Tutkimus olisi kuitenkin suunniteltava ”lapsiystävälliseksi” ja vanhempien lisäksi, myös lapselta olisi pyydettävä suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Tiedusteltuani koulujen johdolta ja luokkien opettajilta kiinnostusta ja suostumusta tutkimukseeni osallistumisesta – ja kaikilta myönteisen vastauksen saatuaani sain koulujen rehtoreilta ohjeistusta siihen, että mitä tutkimuslupia tutkimuksen tekemiseen kunkin koulussa tarvitaan. Lopputulema tutkimuslupien hankkimisen ja myöntämisen suhteen oli seuraava:

- Lapissa tutkimusluvan (sivistystoimen linjauksen mukaan) myönsi rehtori
- Etelä-Pohjanmaalla tutkimusluvan (sivistystoimen linjauksen mukaan) myönsi rehtori
- Etelä Suomeen tutkimuslupaa oli kirjallisesti anottava opetusviraston kautta (ja myös rehtorin lupa oli oltava).

Saadakseni tutkimusluvan Etelä-Suomen kouluun jouduin lähettämään Helsingin opetusvirastolle kuvauksen tutkimussuunnitelmas-tani. Tämän lisäksi jouduin täyttämään tutkimuslupahakemuksen ja lähettämään kopiot tutkimukseeni liittyvistä tiedote- ja suostumuskir-jeistä, jotka aikoisin lähettää oppilaiden vanhemmille. Tieto luvan myöntämisestä tuli yllätyksekseni varsin nopeasti ja virallinen lupa saapui postin kautta.

Lähetin kopiot tutkimussuunnitelmasta, tiedote- ja suostumuskirjeistä myös tutkimukseeni osallistuneiden koulujen rehtoreille ja luokkien opettajille, jotta he saivat hieman tutustua tutkimukseeni taustoihin.

Tutkimukseeni osallistuneiden luokkien opettajat hoitivat lupakäytän-teet vanhempien suuntaan lähettämieni tiedote- ja suostumuskirjei-den avulla ja postittivat saadut luvat minulle takaisin.

Yhden lapsen vanhemmat olivat kirjoittaneet tiedote- ja suostumus-kirjeeseen muutamia täsmentäviä kysymyksiä tutkimuksestani, joten välitin vastaukset luokanopettajalle ja pyysin edelleen välittämään viestini, koska minulla ei ollut vanhempien yhteystietoja. Minulle osoitetut kysymykset olivat virkistäviä, sillä ne todella saivat pohti-maan lapsitutkimuksen ja tutkimuksen tekemisen etiikkaa yleensä-kin. Muutamia lupia jäi saamatta.

Tutkimukseeni *liitteinä* on kopio Helsingin Opetusvirastolle laatimas-tani tutkimussuunnitelmasta (liitteet 1 ja 2), sekä vanhemmille laadi-tut tiedote- ja suostumuskirjeet, joissa lupaa kysyin vanhempien / huoltajien lisäksi itse vastaajalta (liite 3 ja 4).

Aarnoksen (2001) mainitsemasta ”lapsiystävällisyydestä” ajattelin, että kuudesluokkalaisesta saattaisi olla jopa hieman hyvällä tavalla jännittävää osallistua tutkimukseen ja laittaa oma allekirjoitus pape-riin. Hankin UPM –metsäyhtiöiden toimipisteistä isoja puulaji-, pis-tiäis- ja kasvijulisteita, joita lähetin postipakettina jokaisella tutkimuk-seeni osallistuneelle luokalle. Nämä julisteet eivät ehkä olleet ihan sitä ominta kuudesluokkalaisen maailmaa, mutta ehkä luokalle osoi-tettu – ”tutkijan itsensä jostain lähettämä” – aiheeseen liittyvä ”yllä-tyspaketti” jätti mukavan tuntuman tutkimukseen osallistumisesta.

5.4 Kyselylomake – testaamista ja jalostamista

Aineiston keräämisen toteutin avointen kyselylomakkeiden (liitteet 5 ja 6) avulla. Pyrin tekemään lomakkeesta 6. luokkalaisille lapsille mahdollisimman sopivan, tiedonsaannista tinkimättä.

Kysymysten laadintaa voisi kuvata dynaamisena prosessina, jota edelsi alustavien tutkimuskysymysten testaaminen opetusharjoittelussa. Testaaminen osoittautui erittäin hyödylliseksi, sillä ”testivastauksia” lukiessani huomasin muutamien kysymyksiä keskeneräisyyden ja sen, kuinka hankalasti ymmärrettäviä osa kysymyksistä oli 6. luokkalaisten näkökulmasta. Täsmäntäessäni kysymyksiä pyrin kiinnittämään huomiota siihen, että kysymykset olisivat mahdollisimman selkeästi ymmärrettäviä.

Pyrin kohdistamaan huomiota myös siihen, että kyselylomakkeen kysymykset olisivat rakentuneet tutkimukseni lähestymistapojen ja keskeisimmän tutkimustehtävän (’luontoon suhtautuminen paikallisesti’) kautta.

Esimerkiksi harjoittelukyselylomakkeessa ollut ”Kuvaile luontosuhdettasi” kysymys vaikutti olevan hankalasti ymmärrettävä. Lopullisessa kyselylomakkeessa mainitun kysymyksen virkaa näyttelikin useampi kysymys, joiden ajattelin olevan selkeämmin ymmärrettäviä.

Tutkimuskysymysten laadintavaiheessa hain näkökulmia muutamilta pitkän linjan ympäristö- ja luontoalan ystäviltäni. Tutkimusaiheeseeni lukemani kirjallisuus, aiemmat tutkimukset ja oma monipuolinen kokemus ympäristö- ja luontoasioista toimivat myös rakennusosana lopullisten kysymysten muotoutumisessa.

Vastaajille lähetetyssä lomakkeessa oli 13 kysymystä, joihin oppilaat saivat vastata vapaasti kirjoittaen. Vastanneiden luokkien opettajien ohjeistanut kysymysten suhteen käytännössä mitenkään.

Halusin mahdollisimman aitoja vastauksia ja vastaukset luettuani, rohkenen esittää, että mielestäni niitä sain.

Jossakin lomakkeessa kaikkiin kysymyksiin oli vastattu vain yhdellä sanalla, kun taas jossakin toisessa lomakkeessa, joka kysymykseen oli saatettu vastata hyvin pitkästi asiaa pohtien. Kahdelta koululta vastaukset lähetettiin paperiversioina ja yhdeltä koululta sain vastaukset sähköisenä (sähköpostiini), josta ne tulostin paperille. Vastaukset ja lupapaperit hävitän tutkimukseni tarkastamisen ja hyväksymisen jälkeen.

Esimerkiksi Aarnos (2001, 145) tuo esiin, että tutkijan olisi hyvä miettiä, että minkälainen kuva lapsille jää tutkimukseen osallistumisesta. Lisäsin kyselylomakkeen loppuun ”kiitos vastauksistasi” tekstin hymynaama merkillä, ajatellen mainittujen jääneen kyselystä viimeisenä vastaajien mieleen.

5.5 Tutkimuksen etiikka ja luotettavuus

Avoimuuden nimissä olen pyrkinyt tuomaan esille, että olen melko paljon tekemisissä ympäristö- ja luontoasioiden parissa. Nähdäkseni kyseinen tekijä ei kuitenkaan vaikuttanut haitallisesti tutkimukseeni. Olen nimittäin varsin mieltynyt tieteelliseen asioiden esittämistapaan eli siihen, että objektiivista toimintaani ohjaavat vain järkisyyt, jo koeponnistetut teoriat ja tukevat perusteet. Ehkä mukana voi – tai jopa pitääkin olla hieno ripaus tunnetta, mutta tunteet eivät saa summentaa saati vääristää tosiasioita.

Puolimatka (2004, 90) on kuvannut asioiden tunnepitoisuuden vaikutusta siten, että esimerkiksi vihan valtaan joutuneella ihmisellä on taipumus torjua informaatiota, joka veisi hänen tunteeltaan oikeutuksen. Voidaan siis ajatella, että jos tunteiden vaikutuksen kautta voi kiistää tosiasioita, voi tunteiden vaikutuksen kautta, myös tulla vääristäneeksi tosiasioita.

Mihinkään tällaiseen ei kohdallani ollut tarvetta. Tein alusta loppuun saakka objektiivista tutkimusta, parhaan kykyeni mukaan.

Diltheyn (1979) mukaan toisen ihmisen kokemuksen ymmärtäminen vaatii toiseuden ymmärtämistä (Niskanen 2004). Ymmärrän tämän, niin että olisi ymmärrettävä toiseutta, että voi ymmärtää toista.

Tästä näkökulmasta en kokenut rasisitteeksi sitä, että omaan konkreettista käsitystä ja kokemusta niin maalais- kuin kaupunkilaiselämästä ja koen omaavani melko monipuolisen, ”laidasta laitaan näkemyksen” ympäristö- ja luontoluontoasioista. Joskaan en kokenut aiemmista luonto- ja ympäristötiedoistani olleen juuri mitään hyötyäkään. Suurin hyöty oli se, että osasin valmiiksi käyttää erilaisia karttasovelluksia, joiden avulla saatoin tarkastella vastaajien paikkakuntien luonnonmaantieteellisiä olosuhteita ja pohtia paikan vaikutusta siitä näkökulmasta.

Pyrin toiminnassani siihen, että en olisi minkään tietyn asian saati aatesuuntauksen vankkumaton kannattaja ja julistaja, enkä tarkastelisi asioita vain jostain – jonkin tietyn kehyksen sisältä, vaan haluan pitää toimintani ja ajatukseni kokonaisvaltaisen avoimina, kriittisinä, loogisuuteen, sekä järkisyihin perustuvana (tieteeseen nojaavina) ja näin menettelin, myös tutkimusta tehdessäni.

Olen pyrkinyt rakentamaan tutkimukseni alusta alkaen niin, että tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus kulkisi – ja näkyisi jatkuvasti irrottamattomana ja luontevana osana niin käytännössä, kuin lopulta kirjoitetussakin tutkimuksessa. Tutkimuksen etiikan ja luotettavuuden kuvastajana, pyrin pitämään sitäkin, että valotan seikkaperäisesti ja tarkasti tutkimuksen jokaista vaihetta.

Puolimatka (1999, 193) mainitsee, että ihminen ei voi vastustaa yleistä mielipidettä ilman luonteenlujuutta. Puolimatkan (1999) mukaan yleisen mielipiteen paine vaikuttaa heikkoon yksilöön siten, että se tukahduttaa tajun oikeasta ja hyvästä, hän jatkaa, että jos yhteiskunta koostuisi vain tällaisista heikoista yksilöistä, olisi yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus vaarassa ja sivistyksestä tulisi vain tyhjä ulkokuori.

Ajattelen niin, että olipa vaikuttava tekijä mikä tahansa, mutta jos se tukahduttaa tajun oikeasta ja hyvästä, niin en tutkimukseni kautta halua olla edistämässä kyseistä suuntaa. Haluan, että sivistys olisi muutakin, kuin tyhjä ulkokuori eli olen parhaani mukaan pyrkinyt noudattamaan muun muassa Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2004, 23–28) tieteellisen tutkimustyön määrittämiä vaatimuksia.

Hirsjärvi (2004, 216–217) kirjoittaa tutkimuksen Validius – käsitteestä, millä tarkoitetaan, että ”mittaako tutkimus sitä, mitä piti-kin mitata – ja entä oliko mitatut tulokset oikeita?” Myös Ahonen (1994, 129) viittaa samaan asiaan tuoden esiin, että laadullisen tutkimuksen aitous tarkoittaa etenkin sitä, että tutkimushenkilöt ovat ilmaisseet itseään samasta asiasta, kuin tutkija on oletanut.

Nähdäkseni sain tutkimuksen avulla mitattua juuri sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. ”Väittämäni” tukena esitän sen, että kyselylomakkeiden vastauksia oli pääsääntöisesti varsin helppo tulkita eli muuttaa kyllä tai ei muotoon. Toisaalta ihmistutkimuksessa jäänee aina tulkinnan varaa, mutta nähdäkseni mahdollinen olemassa oleva ”tulkinnan varakaan” ei muuttaisi tutkimukseni mitään asetelmaa siten, että sillä olisi näkyvää merkitystä. Tarkastelen tutkimukseni fenomenografiaa kauttaaltaan vielä lisää Fenomenografinen analyysi (6.3) –luvussa.

Hirsjärvi (2004, 217) tuo luotettavuuden nimissä esiin sen, että tutkijan olisi tarkoin kuvattava tutkimuksen etenemistä ja jokaista toteutettua vaihetta. Kaiken muun, paitsi vastaajien tarkan sijainnin olen nähdäkseni tuonut esille. Paikoin tuntui, että selitän liiaksikin tieteellisen luottavuuden kustannuksella, mutta ilmeisesti ”liikaan selittäminen” ei edes voi sortua, kunhan vain osaa kirjoittaa ”oikein.”

Tutkimuksen reliabiliudesta ei liene mielekästä puhua, muutoin kuin siitä näkökulmasta, jos samoilla kysymyksillä haluaisi toistaa tutkimuksen samoilla henkilöillä vuosien kuluttua ja tutkia ovatko ”ajatukset” esimerkiksi muuttuneet. Toisaalta olen sitoutunut hävittämään vastaajilta hankitun materiaalin, joten kyseinen toiminta edellyttäisi asian mukaisia toimia eli muun muassa asianomaisten tiedottamista ja lupien kysymistä.

6 AINEISTON ANALYYSI

6.1 Kvantitatiivinen ryyti

Hirsjärvi (2004, 126–128) mainitsee kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen voivan hyvin täydentää toisiaan, mutta tuo esiin, myös termien käytössä piilevän varauksen. Teknisesti termit mainitaan kuitenkin olevan käyttökelpoisia, joten itsekin niitä käytän, teknisesti. Metsämuuronen (2008, 60) esittää, että ”jos peruslähtökohtana on laadullinen tutkimus, on siihen mahdollista liittää pieni kvantitatiivinen mittaus jostain kiinnostavasta seikasta, joka toimii laadullisen tutkimuksen ryytinä ja havainnollistuksena.”

Pelkästään tiedon ”tilastollisen jakautumisen” esiintuonnin näkökulmasta ei tutkimukseni osalta liene mielekästä puhua kvantitatiivisesta tutkimusotteesta, mutta kuten Metsämuuronen mainitsee, kvantitatiivisesta ryydistä hyvinkin. Tutkimukseni näkökulmasta taulukot olivat ryyteinä varsin järkeviä ja virkistäviä, joiden pohjalta analyysia ja tulkintaa oli luontevaa jatkaa. Tietojen esiintuominen alueellisesta näkökulmasta muutoin kuin esimerkiksi taulukoiden avulla olisi ollut melko haastavaa ja vaikeaselkoista. Laadullisen tiedon muuttaminen numeeriseksi dataksi, ja siten selkeiksi taulukoiksi oli erittäin perustava osa tutkimustani, koska se kuvaa parhaiten vastausten alueellista jakautumista, mitä tarkoitukseni oli tutkiakin ja toimii täten taulukot toimivat jo orastavina tutkimustuloksina.

Myös Alasuutari (2011, 32–34) mainitsee, että kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen analyysi voivat hyvin täydentää toisiaan, jolloin kvantitatiivisessa osiossa tiedot muutetaan (elleivät jo ole) numeeriseen muotoon kuten esimerkiksi taulukoihin ja tästä edelleen johdettaisiin laadullista analyysia.

Vaikka pelkän ”tilastotiedon” esittämisen suhteen ei varsinaisesta kvantitatiivisesta tutkimuksesta voida puhuakaan, voidaan Alasuutarin (2011, 203) mukaan näillä määrällisillä suhteilla kuitenkin argumentoida laadullisessa tutkimuksessa kunhan tapauksia vain on riittävästi. Kvantitatiivisesta näkökulmasta aineistoni lienee hieman pieni, mutta ainakin aineisto vastasi tutkimustehtävääni.

Kvantitatiivisesta tutkimuksesta puhuttaessa Valli (2001, 161–162) pitää tärkeänä sitä, että tutkija miettisi, mitä tietoa lukija tarvitsee ja miten tietoa tulisi esittää. Järkevästi ja huolellisesti rakennettu taulukko on selkeytensä vuoksi käyttökelpoinen esitystapa, johon saa sisällytettyä paljon ja yksityiskohtaista informaatiota.

Taulukoiden avulla kuvaan laadullisten vastausten määrällistä jakautumista maantieteellisen sijainnin eli paikan näkökulmasta.

6.2 Laadullinen lähestymistapa

Aiemmin esitetyn Sackin (1997) kuvion (Kuvio 1) pohjalta, myös luonto voidaan ymmärtää paikaksi – tai väistämättä ainakin osaksi paikkaa. Sack (1997, 1–2) toteaa, että ihmismaantieteessä tilan ja paikan merkitys on keskeinen, koska tila ja paikka liittyvät yhteen luonnon ja kulttuurin (sosiaaliset, merkitykselliset yms. tekijät).

Karjalainen (1997, 230) tuo esiin, että sijainnilisesti ilmaistu paikka on sama kaikille, mutta lopulta kyse on jostain paljon syvemmästä ja monisyisemmästä asiasta.

Karjalainen viittaa myös, muun muassa sosiaalisiin ja kulttuurisiin tekijöihin. Erkkilä (2006, 202) viittaa kokemuksen tutkimisen näkökulmasta Karjalaiseen (1996), missä Karjalainen valottaa asiaa lisää mainiten, että paikka on helppo määritellä kartalla ja antaa tarkka vastaus paikasta, mutta jos pyydämme ihmisiä kertomaan millainen jokin tietty paikka on, saisimme todennäköisesti hyvinkin kirjavia vastauksia. Karjalaisen mukaan tämä kertoo paikkojen biografisesta luonteesta ja niihin liitetyistä subjektiivisista merkityksistä. (Erkkilä 2006, 202.)

Koska tutkimustehtäväni keskeisimpiä elementtejä on kartografisesti eli pituus- ja leveyspiirein ilmaistu (sijainti)paikka, jouduin pohtimaan, että vaikuttaisiko nämä erilaiset eleyt todellisuudet luontoon suhtautumiseen – ja vaikuttaisivatko ne muutoinkin kuin vain sijainnillisuuden näkökulmasta.

Valitsin vastaajat tarkoituksellisesti mahdollisimman erilaisista paikoista, joten pyrin tulkitsemaan heidän vastauksiaan eli luontoon suhtautumista myös paikan eli vastaajien erilaisten elämistodellisuksiensa näkökulmasta. Jos kyselylomakkeen johonkin kysymykseen tuli alueellisesti kovin erilaisia vastauksia, niin pohdin löytyisikö selittäviä tekijöitä paikkojen eli erilaisten elettyjen todellisuuksien kautta. Toisaalta jos johonkin kysymykseen tulisi kovin samanlaisia vastauksia, niin tällekin olisi löydettävä jokin pitävä selitys.

Erkkilä (2006, 203) mainitsee – Relphiin (1996) ja Karjalaiseen (1996) viitaten, että humanistisen maantieteen filosofinen perusta on fenomenologiassa, missä kokemuksellisilla ja subjektiivisilla merkityksillä on keskeinen rooli. Erkkilä mainitsee, että paikka voi liittyä tutkimukseen monin tavoin, jotkin tuntemukset liitetään johonkin paikkaan ja nämä tuntemukset kerrotaan jossain paikassa. Koska liukuin aineiston tulkinnessa paikoin kokemuksellisuuksien maailmassa, joten ehkä fenomenografis-fenomenologinen ote olisi analyysimenetelmäni parhaiten kuvastava termi.

6.3 Fenomenografinen analyysi

Ahosen (1994, 127) mukaan kategorisointi ja merkitysluokkien muodostaminen on ominaista fenomenografiselle analyysille. Fenomenografinen tutkija tulkitsee vastauksia ja ilmaisuja ja päättää mikä niissä on merkityksellistä ja mikä ilmaisuissa on erilaista. Tämän jälkeen tutkija muodostaa niistä kategorioita.

Huuskon ja Paloniemen (2006, 169) mukaan yksi fenomenografisen tutkimuksen luotettavuuden haasteista on se, että analyysiprosessissa muodostettuja kategorioita – ja etenkin kategorioiden muodostamisprosesseja on vaikea tuoda läpinäkyvästi lukijalle esiin. Tähän onkin kieltämättä vaikea vastata. Tutkimuksessani tämä tarkoittaisi sitä, että minun täytyisi liittää kaikki vastaukset liitteiksi, jotta lukija saattaisi tehdä omaa tulkintaa vastausten tiimoilta ja näin tarkistaa, että onko tutkija ollut ”oikeassa” ja sitoutunut tieteen tekemisen etiikkaan.

Tutkimuksessani ei ollut tarvetta muodostaa lukuisia erilaisia tulkinnallisia merkitysyksiköitä tai kategorioita, koska kyselylomakkeen kysymykset ikään kuin toimivat valmiina kategorioina, joiden pohjalta – kuten aiemmin jo sanottua, vastaukset olivat pääpiirteittäin melko helposti ”tulkittavissa” tilastolliseen muotoon. Tutkimukseni kannalta laadullisten vastausten prosentuaalinen esiintuonti alueittain – ja näiden vastausten syvempi pohdinta eletyn paikan näkökulmasta oli nähdäkseni jo riittävän mielekästä.

Tutkimukseni tarkoitus ei ollut niinkään pureutua aivan vastaajien käsitysten syntyyn –ja muodostumiseen vaan nostaa esille joko vastausten variaatioita tai vastausten yhteneväisyyksiä ja pohtia tätä eletyn paikan näkökulmasta.

Ahonen (1994, 129) kirjoittaa, että johtopäätösten eli tulkittujen merkitysten ja merkityskategorioiden olevan tieteellistä tasoa silloin, kun tutkija ei ole esimerkiksi ylitulkinnut aineistossa olleita ilmaisuja.

Esimerkiksi ”Miten suhtaudut metsästyksen?” kysymyksen vastaukset ”raakaa tappamista” tai ”hyödyllistä, ja samalla saadaan hirvenlihaa” kaltaisten vastausten suhteen yli- tai alitulkintaa ei tarvinnut juuri miettiä, kun muutin vastauksia kielteisesti ja myönteisesti suhtautujiin. Mainitut esimerkit ehkä juuri niitä helpoimpia ”tulkittavia” ja vain satunnaisia esimerkkejä eli toki haasteellisempiakin – oikeita tulkintoja oli, mutta avaan niitä lisää seuraavissa luvuissa.

Aineistoni näkökulmasta kategorisoinnin ja luokittelun toteutin, kun alueellisesta näkökulmasta muunnin ”laadulliset” vastaukset ”määrälliseksi” jakautumaksi taulukoihin. Tämän jälkeen saatoin peilata tuloksia teoriaa vasten ja pohtia jakautumista eletyn paikan näkökulmasta.

Taulukointivaiheessa tukeuduin Martonin (1981) kiteyttämääns fenomenografian ideaan, että on jo riittävän kiinnostavaa löytää ne erilaiset tavat joilla ihmiset todellisuutta kuvaavat (Järvinen & Järvinen 2011, 81). Näitä erilaisia tapoja taulukkoni jo ilmentävät ja tulkintani maantieteellistä ajattelua vasten syventävät.

Kun Ahonen (1994, 127) mainitsee, että tutkija päättää, mikä on merkityksellistä, niin yhtäältä asia lienee ymmärrettävissä niinkin, että tutkija päättää myös sen, mikä ei ole merkityksellistä. Hirsjärven (2004, 57) mukaan tutkimuksen luonteeseen kuuluu prosessimaisuus ja joustavuus eli tutkimus saattaa useastakin näkökulmasta täsmentyä tutkimuksen kuluessa ja näin kävi oman tutkimukseni kohdalla. Päätin, että sivuutan muutamat kyselylomakkeen kysymykset ja niiden vastaukset, koska tutkimukseni täsmentyessä, sivuuttamani asiat eivät olleet enää missään määrin relevanttia tietoa.

6.4 Aineiston luokittelu ja tehdyt tulkinat

Aineiston luokittelun koin helpoimmaksi toteuttaa ”manuaalisesti” eli, kirjasin ruutuvihkoon kyselylomakkeen laadullisten vastausten määrällistä jakautumista kysymyksien, paikkakunnan ja sukupuolen näkökulmasta. Kysymykset joista tilastollista aineistoa koostin, toimivat siis valmiina kategorioina eli merkitysyksiköinä luontoon suhtautumisen näkökulmasta.

Tutkimukseen osallistuneiden alueellisuuden ja sukupuolen näkökulmasta kuvasin vastausten jakautumista kyllä, ei, en osaa sanoa ja myönteinen (Myönt.), kielteinen (Kielt.) ja en osaa sanoa (Eos.) asetelmalla. Vastauksia analysoidessani pyrin rakentamaan taulukot mahdollisimman selkeiksi ja paljon kertoviksi.

Selvää on, että tulkinnan suhteen suurin ja arveluttavin työ oli muuttaa avoimia vastauksia yksinkertaisiksi ”kyllä”, tai ”ei” muotoihin. Avaan ja valotan tekemiäni tulkintoja tapauskohtaisesti tutkimustuloksissa.

Tulkintojen tekemisen – ja tiedon koostamisen jälkeen katsoin järkeväksi ottaa hieman etäisyyttä aineistoon. Etäisyyden ottamisen jälkeen palasin aineiston pariin tarkastaen huolellisesti etten ollut tehnyt tiedon kasaamisessa virheitä. Muutaman lievän korjauksen jälkeen koostin manuaalisen raakatiedon dataksi eli tässä tapauksessa numeerisiksi excel –taulukoiksi, joissa kuvaan vastausten prosentuaalista jakautumista.

Vallin (2001, 161) mukaan kuvion avulla voidaan luoda nopea yleiskuvaus aineiston jakautumisesta. Antaakseni hieman ”yleiskuvausta” tarkemman kuvan, päätin tuoda tiedot taulukkomuodossa esille, koska taulukoiden kertoma on kuitenkin tutkimukseni olennaisin osa.

7 ORASTAVIA TUTKIMUSTULOKSIA

Tutkimustulosten esiintuonti tuntui tavallaan vapauttavalta palkinnolta, josta sai raskaan uurastuksen päätteeksi nauttia. Oli erittäin mielenkiintoista nähdä, että kuinka maantieteellisen sijainnin näkökulmasta toisistaan niin erilaisissa elämistodellisuuksissa asuvat olisivat kysymyksiini vastanneet.

Tutkimustulosten analysointivaiheessa elin melko kriittistä itsetutkimuksen aikaa kyselylomakkeeni kysymysten suhteen, koska osa kysymyksistä paljastui edelleen hieman ontuviksi, tai merkityksettömiksi tutkimuksen kannalta. Toisaalta lohduttauduin tutkimukseni monisyisyyden tuomalla haastavuudella ja sillä, että tutkimustehtäväni täsmentyivät tutkimuksen edetessä. Niinpä tietynlainen rajaaminen ja sulkeistaminen oli osa prosessia.

Poikkitieteellisen lähestymistapani lisäksi päällimmäisenä tarkoituksena oli saada niin määrällistä kuin laadullista tietoa paikan näkökulmasta, joten siitä näkökulmasta, kyselylomakkeen kysymykset vastasivat huutoon ja palvelivat tarkoitustaan

Seuraavissa luvuissa esitän tutkimustuloksia kyselylomakkeen vastausten pohjalta aihealueiden, paikkakuntien ja sukupuolten osalta eriteltyinä. Lukujen alussa kuvaan alueellisesti vastausten määrällistä jakautumista taulukoiden avulla, jonka jälkeen avaan taulukoiden rakentumista tarkemmin, ensin tyttöjen – ja sitten poikien osalta satunnaisilla aineistolainauksilla tekstiä elävöittäen.

7.1 Vastaajien luontoharrastuneisuus

Kyselylomakkeen kysymysten 1) *Harrastatko jotain luontoon liittyvää toimintaa? Jos harrastat, niin kerro mitä.* ja 2) *Harrastetaanko perheessäsi jotain luontoon liittyvää? Jos harrastetaan, niin kerro mitä.* osalta esiin nousi seuraavia asioita.

Taulukko 1. Lapin vastaajien (12 poikaa ja 8 tyttöä) luontoharrastuneisuuden jakautuminen

Harrastaa jotain luontoon liittyvää		
	Tyttö	Poika
Kyllä	75 %	92 %
Ei	25 %	
Eos		8 %

Harrastetaanko perheessä jotain luontoon liittyvää		
	Tyttö	Poika
Kyllä	87,5 %	75 %
Ei	12,5 %	17 %
Eos		8 %

Tyttöjen vastauksissa selkeitten esiin nousi vaeltaminen, marjastaminen ja kalastaminen. Perheen harrastuneisuuden kohdalla metsästys nousi uutena asiana esiin, mutta muutoin vastaukset olivat pääsääntöisesti yhteneväisiä vastaajan – ja vastaajan perheen luontoharrastusten välillä.

”Kerään marjoja, tai muuten vain olen siellä” –tyyliset vastaukset olivat helposti jaoteltavissa ”Kyllä” vastauksiksi, mutta esimerkiksi lenkkeily, hiihto ja ratsastaminen olivat hieman haasteellisempia tulkittavia. Vaikka jäikin hieman epäselväksi, että tapahtuiko lenkkeily, ratsastus ja hiihtäminen nimenomaan ”luonnossa”, tulkitsin mainitut kuitenkin luontoon liittyviksi harrastuksiksi, koska mainittuja toimintoja ei kuitenkaan suoriteta koneiden tai laitteiden kautta ja kysymys oli, ”harrastatko jotain luontoon liittyvää.”

Kahdessa ei –vastauksessa vastaajat eivät kokeneet harrastaneensa, mitään luontoon liittyvää ja olivat vastanneet selkeästi kielteisesti. Lomakkeessani oli myös kysymys ”Haluaisitko harrastaa jotain luontoon liittyvää? Jos haluaisit, niin kerro mitä?” Vastaajista kolme haluaisivat harrastaa jotain luontoon liittyvää seuraavasti, ”geokätköilyä”, ”metsästystä” ja ”eläinten tarkkailua.”

Poikien vastauksissa metsästys, kalastus ja marjastus nousivat selkeästi eniten esille ja samat asiat tulivat esiin myös perheen harrastuneisuuden kohdalla. Mainittujen lisäksi, retkeily ja mökkeily nousivat esiin muutamassa vastauksessa.

Poikien vastauksissa ei esiintynyt lainkaan tyttöjen käyttämään vaeltaminen –termiä, vaan he olivat käyttäneet ”retkeily” termiä. Kysyttäessä perheen luontoon liittyvistä harrastuksista, eräs poika vastaaja oli vastannut seuraavasti; ”Mökkeily? Lasketaanko se jos se on metsässä?” Tulkitsin tämän EOS arvoon taulukossa.

Ainoaksi kielteiseksi vastaukseksi poikien osalta tulkitsin moottorikelkkailun ja laskettelun, vaikka vastaaja itse olikin tämän luontoharrastukseksi ilmeisesti kokenut. Toisaalta sama vastaaja kirjoitti perhettä koskevassa luontoharrastuskysymyksessä, että ei harrasteta, ”koska ei olla luontoihmisiä.” Moottorikelkkailu ja laskettelu voivat toki tapahtua luonnossa, niin kuin lenkkeily ja ratsastuskin, mutta se tapahtuu paljolti koneiden ja laitteiden avulla, joten siksi en tulkinnut mainittuja nimenomaisesti luontoharrastuksiksi.

Vastanneista pojista kolme haluaisivat harrastaa seuraavasti jotain luontoon liittyvää, ”metsästystä”, ”metsästystä ja kalastusta”, sekä ”metsästystä ja retkeilyä.” Yksi vastanneista kirjoitti, että haluaisi harrastaa metsästystä, vaikka se on vähän raakaa. Toinen joka halusi harrastaa metsästystä ja kalastusta oli vastaaja, joka kirjoitti, että ”ei olla luontoihmisiä” ja harrasti moottorikelkkailua ja laskettelua.

TAULUKKO 2. Etelä-Pohjanmaan vastaajien (5 tyttöä ja 5 poikaa)
luontoharrastuneisuuden jakautuminen

Harrastaa jotain luontoon liittyvää	Tyttö	Poika
Kyllä	100 %	100 %
Ei		
Eos		

Harrastetaanko perheessä jotain luontoon liittyvää	Tyttö	Poika
Kyllä	100 %	80 %
Ei		
Eos		20 %

Neljä viidestä vastanneesta työstä kirjoitti valokuvaavansa luontoa eli ehkä luontokuvaamisen suhteen oli menossa jonkinlainen trendi. Ratsastus, uinti, metsässä käveleminen nousivat muutoin esille. Yksittäisiä mainintoja tuli metsästyksestä (on kiinnostunut metsästyksestä), sienestyksestä ja marjastuksesta. Kalastaminen tuli esiin kahden vastaajan kertomuksissa.

Perheen luontoharrastukset olivat enimmäkseen ”yleistä metsässä kävelyä ja retkeilyä.” Sienestys ja marjastus tulivat esiin vain yhden vastaajan vastauksissa. Yksi vastaajista oli vastannut perheen luontoharrastuksiin seuraavasti, ”Maatila :D” eli ilmeisesti jotain luontoon liittyviä harrastuksia on.

Vastanneista tytöistä kaksi haluaisivat harrastaa jotain luontoon liittyvää seuraavasti, ”Kerätä erilaisia esineitä ja kasveja luonnosta” ja ”Haluaisin harrastaa metsästystä ja luultavasti aloitankin.”

Poikien kohdalla kalastus nousi neljän vastaajan vastauksista esille, marjastus nousi esiin yhdessä vastauksessa, samoin kuin sienestys ja metsästys. Muita vastauksia olivat maastopyöräily, uinti, retkeily ja lenkkeily.

Perheen osalta luontoon liittyvät harrastukset olivat pääosin yhteneväisiä, mutta uusina asioina tulivat metsätyöt, puutyöt, sekä maanviljely ja "Iskä tutkii paljon erilaisia eläimiä..." Sen sijaan "iskä sauvakävelee jolloinkin" tulkitsin taulukossa kohtaan Eos.

Vastanneista pojista kolme haluaisi harrastaa jotain luontoon liittyvää seuraavasti, "Kalastusta, uimista, pyöräilyä", "Metsästystä" ja "ajaa moottorikelkalla metsässä." Yksi ei halunnut harrastaa ja yksi vastaaja kertoi jo harrastavansa kaikkea, mitä haluaa.

TAULUKKO 3. Etelä-Suomen vastaajien (8 tyttöä ja 9 poikaa) luontoharrastuneisuuden jakautuminen

Harrastaa jotain luontoon liittyvää

	Tyttö	Poika
Kyllä	37,5 %	11 %
Ei	62,5 %	78 %
Eos		11 %

Harrastetaanko perheessä jotain luontoon liittyvää

	Tyttö	Poika
Kyllä	12,5 %	33 %
Ei	75 %	67 %
Eos	12,5 %	

Viisi vastanneesta työstä vastasivat selkeästi kielteisesti "En", kysyttäessä harrastatko jotain luontoon liittyvää. Kaksi myönteistä vastausta olivat "Käytän koiraani lenkillä useimmiten metsässä" ja "Käytän usein koiraani metsässä." "Lenkkeilen koiran kanssa" tulkitsin taulukossa lopulta luontoon liittyväksi toiminnaksi, koska vastaaja oli itse asian luontoon liittyväksi toiminnaksi kokenut.

Perheissä ei vastausten mukaan juurikaan harrastettu luontoon liittyviä toimintoja. "Koiran vientiä ja veneilyä saareen" tulkitsin "Kyllä" arvoon, mutta esimerkiksi "koiran vientiä" tulkitsin Eos. arvoon.

Vastanneista tytöistä kaksi haluaisivat harrastaa jotain luontoon liittyvää seuraavasti, "Haluaisin retkeillä ja teltailla" ja "Haluaisin teltailla enemmän."

Poikien osalta yksi kirjoitti harrastavansa luontokuvausta, pyöräilyä ja ulkoiluttavansa koiraan yleensä metsässä. Tämän tulkituin ”Kyllä” arvoon taulukossa. Sen sijaan esimerkiksi ”leipäkivien heittelyn” tulkituin Eos. arvoon. Loput seitsemän arvoa olivat selkeitä ”En” vastauksia.

Perheiden luontoon liittyvät harrastukset yhtenivät pääosin poikien vastausten kanssa. Yhdessä perheessä harrastettiin metsästystä ja kahdessa perheessä mainittiin harrastettavan purjehdusta, melontaa ja soutamista, sekä koirien ulkoiluttamista, lenkkeilyä ja kuvaamista.

7.2 Suhtautuminen metsästykseseen ja kalastukseen

Seuraavat satunnaiset aineistolainaukset kuvaavat vastausten alueellista variaatiota mitä mieltä olet metsästyksestä? –kysymyksen tiimoilta.

Lappi:

Poika: ”En ole metsästännyt, niin en tiedä.”

Tyttö: ”Ois hyvä jos sais kaikki pedot pois Suomen luonnosta.”

Etelä–Pohjanmaa:

Poika: ”Sekin on ihan hauskaa ja saa lihaa mitä voi syödä.”

Tyttö: ”Mun mielestä ei sais pyydystä esim. jäniksiä yms.”

Etelä–Suomi:

Poika: ”Tosi kivaa vaikka en oo kokeillu mutta vaikuttaa siistiltä.”

Tyttö: ”Raakaa tappamista.”

TAULUKKO 4. Lapin vastaajien (8 tyttöä ja 12 poikaa) suhtautuminen metsästykseseen ja kalastukseen

Suhtautuminen metsästykseseen		
	Tyttö	Poika
Myönt.	25 %	58 %
Kielt.	25 %	
Eos.	50 %	42 %

Suhtautuminen kalastukseen		
	Tyttö	Poika
Myönt.	75 %	100 %
Kielt.		
Eos.	25 %	

Kysyttäessä, että mitä mieltä olet metsästyksestä, muutamat tytöt olivat vastanneet tyyliin, ”Tyhmää”, ”En oo koskaa kokeillu”, ”En ole koskaan metsästännyt, eikä perheessäni ole aseita.” Tulkitsin vastaukset Eos. arvoon, koska en nähnyt vastausten sisältävän myönteistä, saati kielteistä latausta. ”Tyhmää” mielipide heijastelee toki negatiivisempaa suhtautumista, kuin positiivista suhtautumista, mutta vallan kielteiseksi en sitä rojhennut tulkita. Kielteiset vastaukset olivat nähdäkseni selkeästi kielteisiä ja myönteiset selkeästi myönteisiä.

Suhtautuminen kalastukseen oli pääosin myönteistä, ”Se on mukavaa ja rauhoittavaa.” Eos. vastaukset olivat ”Ei ole oikein minun lajini” tyyllisiä.

Poikien vastaukset jakoutuivat selkeämmin, kuin tyttöjen vastaukset. Huomattavaa oli, että metsästyksen Eos. arvoiset vastaukset olivat yhtä lukuun ottamatta ”En ole vielä metsästännyt”, ”En ole kokeillut” tyyllisiä. Vastaajat eivät siis lähteneet ”spekuloimaan” asialla, koska eivät omanneet omakohtaisia kokemuksia asiasta. ”Se on vähän raakaa, mutta en välitä siitä” vastausta en rojhennut tulkita kielteiseksi, saati myönteiseksi, vaan tulkitsin sen ”Eos” arvoon.

Suhtautuminen kalastukseen oli selvästi myönteistä ja iso osa vastanneista pojista kirjoitti myös harrastavansa kalastusta.

TAULUKKO 5. Etelä-Pohjanmaan vastaajien (5 tyttöä ja 5 poikaa) suhtautuminen metsästykseseen ja kalastukseen

Suhtautuminen metsästykseseen		
	Tyttö	Poika
Myönt.	80 %	80 %
Kielt.	20 %	
Eos.		20 %

Suhtautuminen kalastukseen		
	Tyttö	Poika
Myönt.	100 %	100 %
Kielt.		
Eos.		

Tyttöjen suhtautuminen metsästykseseen oli pääosin myönteistä. Yksi vastanneista tytöistä oli vastannut, että ”Mun mielestä ei sais pyydystä esim: jäniksiä yms.” joten tulkitsin tämän kielteiseksi suhtautumiseksi.

”Minä en itse oikeen pidä metsästämisestä, mutta tykkään katsoa kun muut metsästää” –vastauksen tulkitsin myönteiseksi suhtautumiseksi. Muutoin vastaukset olivat selkeämmin myönteisiä, esimerkiksi ”No ilman sitä ei saada mm. hirvenlihaa joten se on järkevää.” Kalastukseen kaikki vastanneet tytöt suhtautuivat myönteisesti ja osa kertoi kalastavansakin (kesäisin).

”En oo kokeillu joten en tiedä” ja ”Se on ehkä mukavaa, en ole koittanut” –vastaukset tulkitsin kertovan siitäkin, että vastaajat ovat saattaneet käsittää kysymyksen hieman liiankin kokemusperäiseksi, vaikka kysymyksessä kysytään nimenomaan ”Mitä mieltä olet..”. Toisaalta oli merkittävää huomata, että käsityksiä jostain asioista ei muodosteta, jos asiasta ei ole konkreettista ja omakohtaista kokemusta. Kalastukseen vastanneet pojat suhtautuivat myönteisesti ”Se on kivaa” tyyliin.

TAULUKKO 6. Etelä-Suomen vastaajien (8 tyttöä ja 9 poikaa) suhtautuminen metsästykseseen ja kalastukseen

Suhtautuminen metsästykseseen		
	Tyttö	Poika
Myönt.	25 %	22 %
Kielt.	62,5 %	22 %
Eos.	12,5 %	56 %

Suhtautuminen kalastukseen		
	Tyttö	Poika
Myönt.	37,5 %	46 %
Kielt.	12,5 %	
Eos.	50 %	54 %

Tyttöjen osalta kaksi myönteiseksi tulkitsemaani vastauksista olivat täysin identtiset: "On hyväksi metsästää lajeja joita on paljon, mutta salametsästys on ehdottomasti kielletty." "Eos" –vastaus oli selkeä "Ei ole mielipidettä." "Yök", "Hyi", "En tapa", ja "Raakaa tappamista" tyylliset vastaukset tulkitsin kielteisiksi.

Ehkä "Yök" ja "Hyi" tyylliset vastaukset olisi voinut tarkoittaa sitäkin, että metsästys on vastaajien mielestä, vain "ällöttävää" ja "inhottavaa", mutta kokonaiskuvan perusteella päädyin tulkitsemaan mainitut termit kielteisen varauksen sisältäviksi.

Kalastamiseen tytöt suhtautuivat selvästi myönteisemmin, "Ällöttävää, mutta hauskaa", "Hauskaa", "Kalastan suhteellisen paljon kesällä joten ok, paitsi pilkkimisestä en pidä." Eos. –vastaukset olivat "Tylsää" ja "Ei ole mielipidettä" –tyylisiä ilmaisuja. Yhden "Yök" ilmaisen tulkitsin kielteiseksi.

Poikien osalta "Metsästys pitäisi lopettaa" vastaus oli helposti tulkittavissa kielteiseksi, kuten tulkitsin myös "Metsästäminen vähentää eläinlajeja" –vastauksen. Eos. arvon vastaukset olivat pääosin "Tylsää" vastauksia. Myönteiset vastaukset olivat "Jalo laji" ja "Tosi kivaa vaikka en oo kokeillu mutta vaikuttaa siistiltä."

Kalastukseen Eos. suhtautuneiden –vastaukset olivat pääosin "Tylsää" –tyylisiä vastauksia.

”Kalastus harventaa kaloja. Jos kalat ovat kasvatettuja, se on kivaa” vastauksen sijoittaminen myönteiseen tai kielteiseen sarakkeeseen tuntui varsin hankalalta, joten päädyin vastauksen osalta Eos. tulkin- taan.

Myönteiset vastaukset olivat selkeästi myönteisiä, esimerkiksi ”Se on kivaa kun kalastetaan mökillä perheen kanssa.” ja ”Ihan hyvää.”

7.3 Kotipaikkakunnan luonto

Mainitsin aiemmin testanneeni kysymyksiäni opetusharjoittelussa, ja ”Oletko huolissasi jostain luontoon liittyvästä asiasta paikkakuntasi, tai suomen luonnossa?” –kysymyksessä; luonnon roskaaminen nousi liki jokaisessa vastauksessa esille.

”Minkälainen olisi lempipaikkasi luonnossa ja löytyykö sellainen koti- paikkakunnaltasi?” –kysymyksessä; vesi liittyi useaan ”mielipaik- kaan” ja toisaalta, myös mummolat nousivat usein esille.

Harjoitteluluokan vastausten ja tutkimukseeni lopulta osallistuneiden vastausten kohdalta löytyi jonkin verran yhtäläisyyttä, sillä esimer- kiksi vesi oli selkeästi useimmiten toistuva tekijä ja luonnon roskaa- minen oli ehkä yleisin huolen aihe, joskaan luonnon roskaaminen ei noussut esille kovin selkeästi.

TAULUKKO 7. Luonnosta huolestuneisuuden ilmeneminen Etelä-Suomen vastaajien (8 tyttöä ja 9 poikaa) osalta

Oletko huolissasi jostain asiasta luonnossa

	Tyttö	Poika
Kyllä	37,5 %	11 %
Ei	62,5 %	78 %
Eos.		11 %

Tyttöjen kohdalla viisi vastausta olivat selkeät ”En” ja ”Kyllä” vastauksista kaksi vastausta koski ilmaston lämpenemisestä ja yksi vastaus kuului, että ”Luontoa roskataan liikaa.”

Lempipaikoista tyttöjen vastauksissa eniten esiin nousivat rannat ja kalliot. Saari ja metsä tulivat myös kahden vastaajan kohdalla esiin.

Ilmeisesti näitä ”mielipaikkoja” löytyy vastaajien kotipaikkakunnalta.

Poikien vastauksista seitsemän oli selkeitä ”En” vastauksia, yksi vastaus oli tyhjä kysymyksen osalta (=Eos) ja yhdessä kysymyksessä oltiin huolissaan ilmaston lämpenemisestä.

Neljän pojan vastauksissa tuli esiin ranta ja saari. Yksi vastaaja kirjoitti lempipaikakseen metsän. Kolmen vastaajan paperissa lempipaikkana oli jäähalli – jota kaikesta mieluisuudesta huolimatta, en aivan tulkitse paikaksi luonnossa, vaikka se ”luonnossa” onkin.

TAULUKKO 8. Luonnosta huolestuneisuuden ilmeneminen Etelä-Pohjanmaan vastaajien (5 tyttöä ja 5 poikaa) osalta

Oletko huolissasi jostain asiasta luonnossa

	Tyttö	Poika
Kyllä	40 %	40 %
Ei	60 %	40 %
Eos.		20 %

Kolmen tytön vastaukset olivat selkeät ”En ole” ja kahden ”Kyllä” vastaajan huolet olivat seuraavat, ”Karhut on pelottavia” ja ”En oikein pidä siitä jos jossain paikkakunnalla roskataan ja on sotkuista.” Lempipaikoista ei löytynyt mitään aivan yhteneväistä tekijää, joskin vesi (ranta, lampi, järvi) toistui kolmen vastaajan vastauksissa. Sammalpeitteinen metsä nousi esiin yhden vastaajan vastauksessa. Poikien vastauksista yksi oli kysymyksen osalta tyhjä (=Eos) ja kaksi vastausta olivat selkeät ”En ole” –tyyliset.

Kaksi vastanneista pojista oli huolissaan jostain luontoon liittyvästä asiasta, toinen paikallisen järven kunnosta ja toinen ”Saasteista. En muusta.” Lempipaikoista kalliomaiset maastot saivat kaksi ”ääntä” ja ”Metsä jossa on sieniä ja marjoja...” nousi esille yhden pojan vastauksista. ”sellainen missä kala syö hyvin...” ja ”hyvä ajopaikka Crossilla ajoa varten.” olivat myös vastauksia lempipaikoista luonnossa.

TAULUKKO 9. Luonnosta huolestuneisuuden ilmeneminen Lapin vastaajien (8 tyttöä ja 12 poikaa) osalta

Oletko huolissasi jostain asiasta luonnossa

	Tyttö	Poika
Kyllä	37,5 %	50 %
Ei	62,5 %	33 %
Eos.		17 %

Viiden vastanneen tytön vastaukset olivat selkeät ”En ole”, tosin yksi jatkoi vielä, että ”en ole ajatellut asiaa.” Kolme vastaajaa oli huolissaan seuraavasti, ”Niistä kaivoksista, jotka saastuttaa”, ”Salametsästyksestä” ja ”Luontoa roskataan Suomessa, mutta kotipaikkakunnallani on puhdasta.”

Lempipaikkojen suhteen vastaukset olivat kovin kirjavia, esiin nousi muun muassa ”hevoslaidun – löytyy kotipaikkakunnalta”, ”iso vesiputous, siinä ympärillä koivumetsä – ei löydy kotipaikkakunnalta.” ”metsänlaita, josta avautuu järvi, jonka rannalla on pitkiä heiniä”, ”puita ympärillä joihin saa kiivetä”, ”kallio ja luola – en ole nähnyt sellaista”, ”kuusimetsä ja tunturi – kuusimetsä löytyy, mutta ei kunnan tunturia.”

Pojista kaksi olivat huolissaan metsien hakkuista, ”...kaikki metsät kaadetaan ja sitten ei ole eläimille asuinalueita.” Yksi vastaaja oli huolissaan lampien umpeutumisesta, kaksi olivat tyhjiä eli ”Eos” arvoja ja loput eivät olleet huolissaan mistään, eräs vastaaja tosin kirjoitti, että ”En ainakaan vielä.”

Lempialueitaan vastanneet pojat mainitsivat seuraavasti, ”Oman pihan ympäristö”, ”lammot”, ”Avara kuusimetsä”, ”Kaikki alueet luonnossa on kivoja”, ”Oma metsä”, ”Sellainen avara paikka jossa kuulis tuulen huminan”, ”Tiheikkö havumetsä” ja ”Iso maatila.”

7.3 Luonnon merkitys vastaajille

Kyselylomakkeeni kysymys kuului: ”Minkälainen merkitys luonnolla on elämässäsi?”

Taulukko 10. Vastaajat (5 tyttöä ja 5 poikaa) Etelä-Pohjanmaalta

Luonnolla oli merkitystä		
	Tyttö	Poika
Ei		
Kyllä	100 %	80 %
Eos		20 %

Tyttöjen osalta vastaukset olivat melko selkeästi ”myönteisiä.” Vastauksissa ilmeni ”rakkaus” luontoa kohtaan ja luonnon estetiikka, ”luonnossa oppii”, ”luonto rauhoittaa ja metsä kuuntelee” –tyylisiä asioita.

”että kaikki eläimet saisivat olla rauhassa ettei niitä kiusattais.” – vastauksen tulkitsin pitkän pohdinnan jälkeen myönteiseksi, koska ajattelin, että luonnon merkitys vastaajalle ilmenee eläinten ”turvallisen” asuinpaikan kautta.

Poikien osalta vastaukset noudattivat kutakuinkin samaa linjaa. ”tärkeä merkitys” ja ”aika suuri” olivat selkeimpiä vastauksia. Yksi vastaajista oli vastannut että ”keskiverto :) (en oikee tiiä).” Tämän tulkitisin Eos arvoon.

Taulukko 11. Vastajat (8 tyttöä ja 9 poikaa) Etelä–Suomesta

Luonnolla oli merkitystä		
	Tyttö	Poika
Ei	25 %	45 %
Kyllä	25 %	33 %
Eos	50 %	22 %

Tyttöjen osalta vastaukset herättivät tulkintaa ainoastaan ”emt” – vastauksen osalta. Tarkoittiko se ei mikään, ei mitään vai en tiedä? Tulkitsin vastaukset lopulta Eos arvoon. Loput olivat selkeitä ”Todella suuri”, tai ei ”ei mikään” –vastauksia.

Poikien osalta vastaukset olivat melko selkeitä. ”Ei mikään”, ”ei ole merkitystä” ja ”en ole erityisen luontoläheinen” –tyyliset vastaukset oli helppo sijoittaa ”Ei ole merkitystä” arvoon. ”kasvikset ja marjat” ja ”tuore ilma puista” vastaukset sijoitin ”On merkitystä” arvoon. Loput olivat selkeitä ”en tiedä” tai ”ei tuu mieleen” –vastauksia.

Taulukko 12. Vastajat (8 tyttöä ja 12 poikaa) Lapista

Luonnolla oli merkitystä		
	Tyttö	Poika
Ei	13 %	8 %
Kyllä	38 %	92 %
Eos	50 %	

”En osaa sanoa” vastaukset olivat pääosin helposti määriteltäviä. Yksi vastaus oli hankalasti tulkittavissa, ”kolmas osa” –vastaus ei kertonut minulle mitään, siitä mitä vastauksella tarkoitettiin, joten tulkitsin sen Eos arvoon. Myönteisten vastausten osalta, vastaukset

olivat pääosin selkeitä ”pidän luonnosta...”, ”se on paikka jossa voi rauhoittua” –tyylisiä.

”Ei kovin suuri, mutta olisi todella ankeaa jos ei olisi esim. metsiä” – vastaus askarrutti, mutta ilmeisesti metsien olemassaolo oli merkityksellistä, joten tulkitsin vastauksen ”On merkitystä” arvoon. ”Ei kovinkaan iso” –vastauksen tulkitsin ”Ei ole merkitystä” arvoon.

Poikien osalta vastaukset jakautuivatkin selkeimmin ”On merkitystä” arvoon ja vastaukset tarjosivat monenlaisia syitä merkityksellisyydelle. Ruoan saaminen luonnosta tuli kolmen vastaajan vastauksissa esille. Muutoin vastaukset olivat varsin erityyylisiä ja joitain mainitakseni: ”Aika iso”, ”muuten en olisi vapaa Jos en saisi kulkea metsässä” ”TÄRKEÄ. LUONNOSSA ON KIVA SEIKKAILLA, HARRASTAA TAI OLLA VAAN” ja ”Jonkinlainen.”

8 TUTKIMUSTULOKSISTA SYVEMMIN

8.1 Paikan vaikutus vastaajien luontositeeseen

Sack (1997), Karjalainen (1997) ja Willamo (2004) toivat esiin, että luonto on väistämättä osa jokaisen elämää. Esimerkiksi Sack (1997, 1–2) kirjoitti tilan ja paikan merkityksen olevan keskeistä, koska tila ja paikka liittävät yhteen luonnon ja kulttuurin eli muun muassa sosiaaliset, merkitykselliset yms. tekijät. Myös Haarni ym. (1997, 16–17) toivat esiin tilan ja paikan merkittävyyden mainiten, että tilasta muodostunut paikka sisältää runsaasti erilaisia tunteita ja, että paikka on inhimillisistä tulkinnoista koostuva asia, josta tulee lopulta osa ihmistä. Niin ikään myös Paasin (2002, 802, 808) mukaan alue ja paikka ovat keskeisiä maantieteen käsitteitä, niin ihmisten elämistodellisuu-den kannalta kuin tieteen tekemisenkin kannalta.

Haarni ym. (1997, 16–17) esittivät, että humanistisessa maantieteessä ilmiötä tarkastellaan yksilön kokemusten kautta, missä tutkimusteemoina ovat ne yksilöiden paikkoihin liittämät merkitykset, jotka avautuvat tutkijalle subjektiivisten kokemusten, arvojen, tunteiden, sekä muistojen ja toiveiden kautta. Kyseessä on siis luonnon, tilan, paikan ja yksilön välinen monitasoinen suhde, mihin vaikuttaa lukuisat erilaiset tekijät.

Pohdin paikan vaikutusta tutkimustuloksiin löyhästi sanottuna ekologisesta ja luonnonmaaniteellisestä näkökulmasta. Kansalaisen karttapaikka palvelun kautta ilmeni muun muassa se, että kaikkien vastaajien koulut sijaitsivat vesistön lähellä. ”Mielipaikan” suhteen vesistöt nousivatkin usein esiin.

- Lapin vastaajien paikkakunnalla varsinaista kuntarakennuskeskittymää oli noin 1km² verran ja koulu sijaitsi juuri tällä keskittymällä. Topografialtaan alue oli vaihtelevaa ja varsinaista rakennuskeskittymää ympäröi vaarojen, soiden, metsien ja vesistöjen kirjo. Rakennettavuusasteikolta alue oli kokonaisuudessaan vähiten rakennettua eli rakentamatonta luontoa oli eniten nähtävissä.
- Etelä-Pohjanmaan vastaajien koulu sijaitsi tiheimmän kuntarakennuskeskittymän ulkopuolella. Profiililtaan alue oli tyypillistä ”Etelä-Pohjalaista kyläkoulumiljöötä.” Koulun lähiympäristöä- ja luontoa ympäröivät vesistön lisäksi metsäsaarekkeiden kirjomat pellot. Suuresta peltopinta-alasta huolimatta, alue ei topografialtaan vastannut ”pohjalaista lakeutta”, sillä lähiympäristössä esiintyi korkeusvaihteluita. Alue oli suuren peltopinta-alan johdosta paljon rakennettua eli muokattua, mutta oli rakennusasteeltaan toiseksi vähiten (tai eniten) rakennettua.
- Etelä-Suomen vastaajien koulu sijaitsi keskellä tiheää noin 5Km² suuruista rakennuskeskittymää, josta rakennettu alue pääosin edelleen jatkui. Pieniä metsäsaarekkeita oli kartassa nähtävissä ja topografialtaan alue oli melko tasaista, joskin pienialaisia korkeusvaihteluita ja kalliokohoumia oli nähtävissä. ”Luontoa” ei kuitenkaan ollut siinä mielessä nähtävissä, kuin muiden vastaajien asuinpaikkakunnalla. Alue oli rakennusasteeltaan selvästi eniten rakennettua. Toisista vastaajapaikkakunnista poiketen, huomattavaa oli se, että pieniä luonnonsuojelualueita oli runsaasti, lähiympäristössä 8 kappaletta.

Kuten Willamon (2004, 32) kautta aiemmin jo toin esille, arkiarjentelessa luonto mielletään usein kaikeksi ihmisen ulkopuoliseksi elonkehällämme olevaksi, mitä ihminen ei itse ole rakentanut. Paikan näkökulmasta voisi sanoa, että luontoon on helpompi olla suhteessa, jos sitä alueella ylipäänsä on saatavilla.

Maaseudulla paikoin vaikuttava alkutuotanto, kotitarvekulttuuri ja ”maaseutukulttuurin” sosiokulttuuriset tekijät voisivat puoltaa maaseudun ihmisen luontositeen juurevuutta. ”Luonnon läheisyydestä” johtuen maaseudulla on helpompi olla tekemisissä luonnon kanssa, kuin rakennetussa kaupungissa. Toki asia voi näyttäytyä välttämättömänä pakkonakin, sillä yhtälailla maaseudulta esiintyy muuttovirtaa kaupunkiin, kuin kaupungeista maaseudulle.

Lukijalle olisi ollut todella havainnollistavaa tuoda esimerkiksi Kansalaisen karttapaikan ilmakuviin kautta esille se, että kuinka erilaisista paikoista todella olikaan kyse.

Olin kuitenkin sitoutunut siihen, että vastaajia ei voitaisi tutkimuksen kautta tunnistaa, joten en voi tuoda tarkkoja paikkoja esille. Ehkä asiaan sitoutuminen oli aloittelevan tutkijan arkuutta, sillä tutkimuksen aiheen näkökulmasta olisi hurjaa ajatella, jos asiasta olisi jotain vahinkoa ja karttakuva olisi todella ollut havainnollistava. Lukija voi kuitenkin verrata Etelä–Suomea, Etelä–Pohjanmaata ja Lappia esimerkiksi Kansalaisen karttapaikan tarjoaman ilmakuva-apalvelun avulla ja todeta jo sitäkin kautta, kuinka merkittävästä erosta paikkojen välillä puhutaan, pelkästään siis luonnonmaantieteellisestä näkökulmasta.

8.2 Vastaajien luontoon liittyvät toiminnot

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että ”jotain luontoon liittyvää” harrastettiin selkeästi enemmän Etelä–Pohjanmaan – ja Lapin vastaajien keskuudessa, kuin Etelä–Suomen vastaajien taholta. Kysyttäessä ”harrastetaanko perheessäsi jotain luontoon liittyvää?” asetelma toistui samanlaisena (ks. taulukot 1, 2 ja 3). Miten tämänkaltaista tulosta voisi selittää?

Karttakuvien kautta mainittua asetelmaa voisi kuvata ainakin siten, että karttakuvien perusteella luontoa vaikuttaisi olevan monimuotoisemmin, enemmän ja helpommin saatavilla Etelä–Pohjanmaan ja Lapin vastaajien osalta, kuin Etelä–Suomen vastaajien osalta.

Vaikka näin olisikin, on hyvä tiedostaa, että alueiden kartografinen sijainti ja rakennusaste ovat myös vaikuttavia tekijöitä eli Etelä–Suomalaisessa kaupunkiympäristössä – tai sen läheisyydessä voi hyvinkin olla sellaista luontoa – tai sellaisia lajeja, mitä maaseudulla ei koskaan pääse tapaamaan. Kokonaisvaltaisesti asian voisi kuitenkin tuoda esiin siten, että luontoa kaikessaan on enemmän vähemmän rakennetuilla alueilla eli yleisesti ottaen maaseudulla, kuin enemmän rakennetuilla alueilla eli kaupungeissa. Halusi sitä tai ei.

Juuri tästä näkökulmasta jotain luontoon liittyvää on helpompi – tai on pakko harrastaa maaseudulla, kuin kaupungissa. Etelä–Pohjanmaan ja Lapin vastaajien vastaukset luontoon liittyvistä toiminnoista olivat huomattavasti kirjavampia, kuin Etelä–Suomen vastaajien osalta. Kaupungissa ei välttämättä ole mahdollista – tai ei ole kulttuurisesti tapana lähteä koulupäivän jälkeen marjastamaan, sienestämään, kalastamaan, tai vanhempien mukaan metsästämään tms., kuin maaseudulla.

Esittäessäni, että luontoa on jossain enemmän, kuin jossain toisaalla, ajaudun väistämättä luonnon määrittämisen ongelmakenttään eli, mitä luonto kullekin on? Kuten aiemmin jo toin esiin, niin juuri mainitun kysymyksen tiimoilta, tutkimuksellinen syvyys saavutti pohjansa, joten tutkimustuloksissa olen pitäytynyt Willamon (2004) luonnon ”arkimääritelmässä” (ks. luku 3.1).

Maaseudulla ei välttämättä ole niin paljon harrastusmahdollisuuksia, kuin kaupungeissa ja harrastusmuodot saattavat myös poiketa alueittain ja ”maaseutu- tai kaupunkikulttuureittain.” Tutkimustulosten pohjalta kävi ilmi, että jos perheessä harrastettiin jotain luontoon liittyvää, niin useimmiten vastaajakin harrasti. Tässä suhteessa asia ilmeni juuri Etelä–Pohjanmaan ja Lapin vastaajien osalta.

Etelä–Suomen vastaajien osalta selvä korrelaatio löytyi myös, mutta se ilmeni perheen ja vastaajien välillä ”ei harrasteta” näkökulmasta. Perheen eli oletettavasti vanhempien harrastuneisuudella, vaikuttaa siis olevan merkitystä lasten luontositeen juurevuuteen.

8.3 Vastaajien ekologinen silta luontositeen kuvastajana

Lapin ja Etelä–Pohjanmaan vastaajien osalta metsästykseseen kielteisesti suhtautuvissa ei ollut yhtään poikaa, kun Etelä–Suomen osalta kielteisesti suhtautujia oli niin tytöissä kuin pojissa, joskin tyttöjen osalta enemmän. Lapin poikavastaajien kohdalla tosin ilmeni useita ”Eos” arvoisia vastauksia metsästyksen suhteen. Kalastukseen suhtauduttiin yleisesti ottaen myönteisesti, joskin Etelä–Suomen vastaajien osalta puolet noin puolet tyttöjen ja poikien kalastukseen suhtautuminen vastauksista oli ”Eos” arvoisia (ks. taulukot 4, 5 ja 6).

”Mitä mieltä olet kalastuksesta ja metsästyksestä?” –kysymykset otin mukaan juuri kysymyksen perustavuuden eli ravinnonhankinnan näkökulmasta.

Huomattavaa oli, että tulkintani mukaan, vain yksi vastaajista suhtautui kielteisesti kalastukseen, kun taas metsästykseseen kielteisesti suhtautuvia löytyi jokaisesta vastaajajoukkiosta. Eniten kielteisesti metsästykseseen suhtauduttiin Etelä–Suomessa ja yleisimmin kielteisesti metsästykseseen suhtautuja oli tyttö.

Etenkin Lapin ja Etelä–Pohjanmaan vastaajien (poikien) kohdalla oli metsästyskysymyksen kohdalla havaittavissa toivomaani ”tutkimuksellista autenttisuutta”, sillä he eivät ottaneet mitään kantaa metsästykseseen, koska eivät olleet sitä (vielä) kokeneet.

Esiin tulleesta kannan ottamattomuudesta havahduin pohtimaan, että onko metsästys todella niin perimmäistä toimintaa, että esimerkiksi eläimen tappaminen ja ravinnoksi tms. hyödykkeeksi valmistaminen on puhtaasti täysin henkilökohtainen kokemus? Ja vasta tämän kokemuksen jälkeen siitä voisi olla jotain mieltä? Vai onko se jotain "mystistä veren perintöä, geeneissä olevaa" mitä ei voi ymmärtää, jos ei omaa tätä mystistä viettiä?

Esimerkiksi Tanin (1997, 214, 225) mukaan ihminen saattaa luoda representaatioita todellisuudesta, median luomien kuvien kautta. Tani mainitsee, "digitaalisen todellisuuden lisääntymisen" vaikuttaneen siihen, että yhä suurempi osa omista kokemuksista ja käsityksistämme on peräisin median luomista kuvista.

Otaksuttavasti jokainen ympäristö- ja luontoaiheesta vähänkään kiinnostunut tietää, kuinka avolaukalla sosiaalisessa mediassa oleva "keskustelu" esimerkiksi metsästyksestä ja luonnonsuojelusta on. Tästä johtuen "kannan ottamattomuus" – koska ei ollut henkilökohtaista kokemusta, lienee virkistävä huomio.

Lienee mainittavaa, että Tani on kirjoittanut artikkelinsa *jo* vuonna 1997 – mistä pitää mennä liki 10 vuotta eteenpäin, jolloin virtuaalinen sosiaalinen media "some", vasta kunnolla avautui ja tuli liki jokaisen Suomalaisen lapsenkin saataville. On siis selvää, että sosiaalisen median avautumisen ja melkoisen laajenemisen näkökulmasta, "virtuaalisella todellisuudella" ja sen välittämällä todellisuuden kuvilla on huomattavasti enemmän tilaa ja käyttäjiä nyt, kuin vuonna 1997. Kuten aiemmin jo viittasin, esimerkiksi Willamon (2004, 40) esittäneen, että vaikka nykyisenkaltainen pitkälle koneellistunut ja suurkaupunkeihin keskittynyt elämä, kaikessa teknosysteemissään saattaa todella näyttäytyä irrallisena luonnosta, ekologisesta ulottuvuudesta ihminen kuuluu ehdoitta luontoon. Itse kaupungissa ja maalla asuneena, ekologian perusteita opiskelleena ja useissa ympäristöön ja luontoon liittyvissä toimissa mukana olleena, on varsin helppo al-lekirjoittaa Willamon väite ihmisten "ekologisesta sillasta" luontoon.

Ekologinen silta luontoon on kiistatta jokaisella ihmisellä, mutta ehkä tämän ekologisen sillan leveys ja juurevuus ovatkin ne tekijät, mitkä erilaisissa ympäristöissä ja erilaisten yksilöiden välillä vaihtelevat. Ehkä juuri yksilöiden välisten siltojen monivivahteisuus luokin ristiriitoja, erilaisissa ympäristöissä asuvien välille. Ikään kuin ei ymmärrettä toisten siltojen rakennetta, jos eletään kovin erilaisissa maailmoissa.

Kysymykseni metsästyksen ja kalastuksen suhteen olisi pitänyt muotoilla toisin, tyyliin ”käytetäänkö perheessäsä itse pyydettyjä luonnontuotteita, kuten marjoja, sieniä, riistaa, tai kalaa ravinnoksi?” Näin olisin saattanut syvemmin kuvata vastaajien perimmäisintä ekologista siltaa. ”Mitä mieltä olet...?” –kysymyksen kautta, asian kuvailu jäi melko pinnalliseksi.

8.5 Emotionaalinen dimensio

Tyttöjen osalta luonnosta oltiin huolissaan paikkakunnasta riippumatta melko samalla prosenttiosuudella (noin 37,5 %), poikien osalta eniten huolissaan oltiin Lapin vastaajien (50 %) osalta ja vähiten Etelä–Suomen vastaajien (11 %) osalta (ks. taulukot 7, 8 ja 9).

Metsästyksen suhtautuminen oli kielteisintä Etelä–Suomen vastaajien osalta ja yleisesti kielteisintä suhtautuminen oli selvästi tyttöjen osalta.

Etelä–Pohjanmaan vastaajien osalta kaikki tytöt – ja pojista 80 % kokivat luonnolla olevan merkitystä elämässään. Lapin vastaajien osalta 38 % tytöistä koki luonnolla olevan merkitystä – kun poikien osalta 92 % koki luonnon merkittäväksi osaksi elämäänsä. Etelä – Suomen vastaajien osalta luonnon merkittäväksi koki, tytöistä 25 % ja pojista 33 %.

Etelä–Suomen vastaajien osalta, kysymyksiin vastaamisessa oltiin kokonaisuudessaan melko lyhytsanaisia –ja paikoin erittäin lyhytsanaisia, kun taas muiden vastaajien kohdalla kysymyksiin oli pääsääntöisesti vastattu hieman pitemmin. Poikien vastaukset olivat yleisesti ottaen lyhyempiä, kuin tyttöjen vastaukset.

Tulkintani mukaan, vastausten tyyli saattaisi ainakin jossain määrin kuvastaa vastaajan suhtautumista luontoon. Tuekseni tämänkaltaiselle tulkinnalleni, kehotan tutustumaan liitteisiin 7–9 joissa tuon sijainnin ja sukupuolen näkökulmasta esille muutamia esimerkkivastauksia. Näiden liitteiden kautta lukija voi itse koettaa tehdä tulkintaa aiheesta. Samassa yhteydessä lukijalle tulee esitetyksi ne kyselylomakkeen kysymykset, jotka tutkimukseni täsmentyessä sivuutin eli käytännössä kysymykset numero 9, 11 ja 13.

Etelä–Pohjanmaan ja Lapin vastaajien kohdalla esimerkiksi luonnon estetiikka nousi usein esille. Vastauksissa puhuttiin, myös rakkautesta luontoa kohtaan ja luonnon rauhoittavasta vaikutuksesta – tyyliin ”metsässä on hyvä olla.”

9 POHDINTA

Tutkimukseni ollessa jo pääteopuksella muistan ajatelleeni, että pro gradu –tutkielmaa olisi huomattavasti helpompaa ja mielekkäämpää tehdä, kun olisi ensin tehnyt yhden pro gradu –tutkielman. Tarkoitin tällä sitä, että jos nyt tekisin juuri saman tutkimuksen samoista lähtökohdista, niin edelleen muotoilisin tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tarkemmin ja huolellisemmin. Mitä todennäköisimmin toteuttaisin tutkimuksen pääosin kvantitatiivisilla menetelmillä ja huomattavasti laajemmalla aineistolla kvalitatiivista näkökulmaa unohtamatta, koska näkisin vaikuttavien tekijöiden ”laadullinen olemuksen” olevan kuitenkin kaiken perustan.

Sjöblom (2012) pitää tärkeänä ihmisen ja luonnon välisen siteen olemassaoloa –ja sen tutkimista, kirjoittaessaan väitöskirjan kuvauksessaan, että ”Yhteiskunnassa ja nuorisokulttuurissa tapahtuvat muutokset ovat johtaneet nuorten vieraantumiseen luonnosta. Suhautuminen luontoon on erityisen merkityksellinen ajassa, jolloin miltei koko luonto on enemmässä tai vähemmässä määrin ihmisen vaikutuksen alaisena ja maailman väkiluku kasvaa nopeaan tahtiin” (<http://www.abo.fi/public/fi/News/Item/item/6387>.)

Temmes (2006) kirjoittaa väitöskirjansa kuvauksessa, että ”Lapsuudessa hankitut monipuoliset luontokokemukset ovat perusta, jolle henkilökohtaisesti merkityksellinen suhde luontoon ja vastuullinen suhde elinympäristöön voi rakentua. Koska luontokokemukset toteutuvat monenlaisissa toimintayhteydessä, on niiden laatuun ja merkitykseen mahdollista vaikuttaa monenlaisin toimin. Koululle kasvatuksen keskeisenä instituutiona lankeaa tässä vaativa tehtävä” (<http://www.utu.fi/fi/Ajankohtaista/mediatiedotteet/arkisto/c2cccac8.html>.)

Lainausten näkökulmasta luokanopettajien –ja aineenopettajien kykyjä opettaa ympäristö- ja luontoasioita olisi tärkeätä tutkia ja näin on tehtykin. Jos ajatellaan, että lapsi on monessa suhteessa herkässä iässä alakoulussa ollessaan – useiden asioiden perustaa siis valetaan juuri tuolloin, niin eikö juuri alaluokkien opettajien substanssin hallinta ja toimintametodit muutoinkin olisi oltava suurennuslasin alla? Kysymystä voidaan tietenkin kohdistaa minkä tahansa oppiaineeseen hallintaan, ei vain luonnontieteelliselle (Fysiikka, biologia) akselille. Joskin tieteessä on melko yleisesti tunnustettu, että ihmislajin elämistä nyt ja tulevaisuudessa –tellus nimisellä taivaankappaleellamme kuvataan parhaiten juuri luonnontieteiden kautta.

Tutkimukseni tulosten valossa on nähtävissä viitteitä siitä, että ”maaseudulla” asuvilla lapsilla olisi kiinteämpi suhtautumistapa eli juurevampi side luontoon, kuin kaupungissa asuvilla. Kaupungin ja maaseudun suhteen puhutaan siis paljon rakennetusta –ja vähän rakennetuista ympäristöistä.

Luonnollisesti on tärkeätä tiedostaa, että rajojen vetäminen ei ole aina kovin mustavalkoista ja myös muuttovirtaa tapahtuu puolin ja toisin. Entä maahanmuuttajat? Kuinka heidän ”suomalaista luontosuhdettaan” tulisi tutkia ja tulkita? Luontosuhteeseen liittyvät tekijät voivat olla kulttuurisidonnaisia ja siten osittain loogisestikin selitettäviä. Luontosuhteen monisyisyyden johdosta, asioiden tiukka rajaaminen ja tiukka määrittely on haasteellista ja arveluttavaa.

Tutkimukseni tarkoitus ei ollut yrittää luoda kaiken kattavia yleistyksiä, vaan pyrkiä pienen aineiston kautta pääsemään erilaisten käsitysten kirjoon – minkä avulla tyydyttäisin omaa tiedonjanoani. Siinä missä jossain määrin tulini tiedon janoani sammuttaneeksi, heräsi samalla jo koko joukko uusia kysymyksiä. On siis hyvin mahdollista, että jatkan aiheen parissa työskentelyä.

Koska tutkimusaineistoni oli pieni, yleistämisestä lienee mieletöntä puhua, mutta toisaalta tutkimukseni voisi toimia tukena muille samansuuntaisille tutkimuksille.

Yhteiskunnallisesta –ja alueellisesta näkökulmasta tutkimustulosteni tiimoilta voidaan kysyä esimerkiksi sitä, että voidaanko ympäristö- ja luontokasvatusta suunnitella yhdellä ja samalla muotilla kokonaisuutta ajatellen? Mitä asioita tulevaisuuden opetussuunnitelmissa tulisi biologian opetuksen tiimoilta korostaa? Ketkä sen päättävät –ja millä ”mandaateilla?”

9.1 Erilaisissa elämistodellisuuksissa

Erilaisissa ympäristöissä asuvien ihmisten välillä käydään tällä hetkellä paikoin kiivastakin keskustelua ympäristöstä, luonnosta, luonnonvaroista ja luonnon käyttämisestä, sekä luontoon suhtautumisesta. Aihe puhuttaa niin globaalisti kuin paikallisella tasolla ja yhtäältä niin tieteessä, politiikassa kuin arkikeskusteluissa.

Maakuntalehtien yleisönosaston ja internetin keskustelupalstojen sivuilla kommentit luonnosta ja siihen suhtautumisesta, ovat paikoin kärkkäitä. Median – paikoin ehkä ”tarkoitushakuinen” ja ”retosteleva” uutisointi suurpedoista, metsästyksestä ja luonnonsuojelusta lienee entisestään kärjistänyt luontoon suhtautumisen vastakkainasettelua maaseudulla – ja kaupungeissa asuvien ihmisten välillä. Huomionarvoista on nähdäkseni se, että ”keskustelijoina” ovat käytännössä aikuiset ihmiset, joten tämän vuoksi halusinkin saada näkemystä lasten kohdalta. Ahonen (1994, 114) kirjoittaa, että usein törmäämme siihen, että toinen puhuu aidasta ja toinen aidan seipästä. Vielä vaikeammaksi keskustelu tulee, jos toinen ei näe asiaa kokonaisuutena tai, jos henkilöt käsittävät asian luonteenkin eri tavoin.

Luontoasioiden erilaisesta käsittämisestä johtuen vaikuttavien tekijöiden sijainnillinen ymmärtäminen olisi tutkimuksenikin mukaan merkittävää, etenkin jos kaavaillaan rajoja rikkovia kokonaisvaltaisia toimintoja tai yleistä ihmisen ja luonnon välisiin tekijöihin.

Tutkimukseni vastausten kirjon kautta tarkoitan tällä sitä, että kuinka voisimme ymmärtää ja hyväksyä täysin erilaisissa elämistodellisuuksissa eläviä kanssaihmiä? ”metsästys on raakaa tappamista” tai sille, että ”se on hyödyllistä ja hauskaa.”?

Voidaanko ympäristö- ja luontokasvatusta toteuttaa samalla tavalla ja samoista lähtökohdista esimerkiksi paljon rakennetussa ympäristössä (’kaupungissa’) asuvien lasten kohdalla, kuin vähän rakentamattomien ympäristöjen (’maaseudun’) lasten kohdalla? Miten asiaa todella tulisi opettaa, että se oikeasti palvelisi luontoa –ja siinä samalla ihmistäkin?

Pohdintaani voisi kiteyttää siihen, että kuinka merkityksellisen aihealueen parissa olemme. Professori Käyhkö kuvaa asian perustavuutta kirjoittaessaan, että ihminen tarvitsee enemmän luontoa, kuin luonto ihmistä ja toimiva ekosysteemi on arvokkain luonnonvara, mitä meillä on (Käyhkö 2010, 6).

Mainitusta näkökulmasta luonnon ja ihmisen välisen yhteyden tai yhteydettä olemisen tutkiminen lienee aina ajankohtaista. Tutkimukseni viittauksien lisäksi esimerkiksi luonnon terveysvaikutuksista keskustellaan tällä hetkellä paljon ja aihe on juontanut tieteellistäkin versoa. Tutkimuksellisesta näkökulmasta luonnon vaikutusta koulunkäyntiin, yleiseen hyvinvointiin eli ihmisiin yleensä, ovat tutkimuksessani jo esiintuotujen lisäksi tutkineet muun muassa Faber, T, A ja Kuo F, E. (2004, 2006, 2009), sekä Rautio ja Tourula 2007 (METLA), sekä Kahn, P.H ja Kellert, S. 2002.

Suomen akatemian ASU-LIVE hankkeessa tutkitaan Japanilaisten kanssa yhteistyössä, että miten luontoympäristöt edistävät terveyttä, tulevaisuuden asuinalueilla. SYKE:lla ja LUKE:lla on menossa lukuisia ympäristöä ja luontoa koskevia hankkeita, joiden tiimoilla seurataan esimerkiksi mahdollisen ilmaston lämpenemisen vaikutusta paikallisiin lajistoihin. METLA on julkaissut useita tutkimuksia luonnon terveysvaikutuksista (ks. esim. Tyrväinen & Tuulentie 2007).

Erilaisissa ympäristöissä asuvien Lasten ja nuorten luontosuhdetta on eri näkökulmista sivuttu ja tutkittu pro gradu tutkielmissa, väitöskirjoissa ja eri alojen asiantuntijat ovat kirjoittaneet aiheesta pohtivaa kirjallisuutta. Aiempiin tutkimuksiin tutustuessani huomasin, että kun lasten ja nuorten luontoon suhtautumista oli tutkittu, niin lajintunnistus tutkimuskysymyksenä toistui erittäin usein. Esimerkkeinä mainittakoon seuraavat pro gradu –tutkielmat: Relander, T., 2013: Keltatulkku, valaslintu, laulukotka: lintujen lajintunnistus alakouluissa. Ja Ala-Kauhaluoma, I., & Heinonen, T., 1999: Maaseudulla ja suurkaupungissa asuvien 5. ja 6. luokkalaisten lajintuntemuksesta ja luontosuhteesta.

LÄHTEET

- Aarnos, E. 2001. Kouluun lapsia tutkimaan: Havainnointi, haastattelu ja dokumentit. Teoksessa: J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I, metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 144–145.
- Ahonen, S. 1994. Fenomenografinen tutkimus. Teoksessa: Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E., Saari, S. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä, 114–123, 127, 129.
- Ahtee, M., Kankaanrinta, I.K., Virtanen, L. [Piirokset: Lehtonen, M.] 1994. Luonnontieto koulussa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava, 56–57.
- Ala-Kauhaluoma, I., & Heinonen, T., 1999: Maaseudulla ja suurkaupungissa asuvien 5. ja 6. luokkalaisten lajintuntemuksesta ja luontosuhteesta. Tampereen yliopisto. Pro gradu –tutkielma. Metatiedot saatavilla: <https://tampub.uta.fi/handle/10024/79959>.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 5. painos. Tampere: Vastapaino, 32–34, 203.
- ASU–LIVE hanke. Saatavilla: <http://www.aka.fi/asu> Luettu 4.6.2014 klo 17.41.
- Campbell, N. & Reece, J. 2008. BIOLOGY (eight edition). San Francisco: Pearson Education Inc, 4–5, 31–32, 46, 58.

Erkkilä, R. 2006. Narratiivinen kokemuksen tutkimus: Koettu paikka, tarina ja kuvaus. Teoksessa Perttula, J., Latomaa, T. (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. 2. painos. Helsinki: Dialogia, 202–203.

Faber, T, A., & Kuo F, E. 2004, 2006, 2009 (esim.) Saatavilla: <http://lhl.illinois.edu/adhd.htm> Luettu 11.6.2014.

Haarni, T., Karvinen, M., Koskela, H., Tani, S. 1997. Johdatus nykymaantieteeseen. Teoksessa Haarni, T., Karvinen, M., Koskela, H., Tani, S. (toim.) Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. Tampere: Vastapaino, 10, 16–17.

Haila, Y., 2001. Inhimillisen elämän normit ja luonto. Teoksessa Haila, Y. & Jokinen, P. (toim.) Mikä ympäristö, kenen politiikka. Tampere: Vastapaino, 40–43, 49, 199–201.

Haila, Y., Lähde, V. (toim.) 2003. Luonnon politiikka. Tampere: Vastapaino, 37–66.

Hirsjärvi, S. 2004. Tutkimusprosessi. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara. Tutki ja kirjoita. (10., osin uudistettu laitos). Helsinki: (Kirjayhtymä) Kustannusosakeyhtiö Tammi, 23–28, 57, 126–128, 216–217.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. (10., osin uudistettu laitos). Helsinki: (Kirjayhtymä) Kustannusosakeyhtiö Tammi, 23–28, 57, 126–128, 216–217.

Huttunen, A–L., & Kokkonen, A–M. (toim.) Kasvatustieteen päivät 2005. Koulutuksen kulttuurit ja hyvinvoinnin politiikat, 105–106. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18898/isbn9513923843.pdf?sequence> Luettu 11.6.2014.

Huusko, M., Paloniemi, S. 2006. Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteessä. Kasvatuslehden artikkeli (2/2006), 163–165, 169. Saatavilla: <http://www.doria.fi/handle/10024/57066> Luettu 28.5.2014.

Häkli, J. 1999. Meta Hodos. Johdatus ihmismaantieteeseen. Tampere: Vastapaino.

Järvilehto, T., 1994. Ihminen ja ihmisen ympäristö. Systemisen psykologian perusteet. Oulu: Pohjoinen. (Kirja kuuluu Prometheus sarjaan, saatavilla esim: <http://www.researchgate.net/>).

Järvinen, P., Järvinen A., 2011. Tutkimustyön metodeista. Tampere: Opinpajan kirja.

Kaivola, T., Rikkinen, H. 2003. Nuoret ympäristöissään. Lasten ja nuorten kokemusmaailma ja ympäristömielikuvat. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kahn, P.H jr. & Kellert, S. 2002. Children and Nature – Psychological, Sociocultural, and Evolutionary Investigations. Saatavilla esim: <http://www.childrenandnature.org/> ja <http://mitpress.mit.edu/books/children-and-nature> Luettu 9.4.2015.

Kansalaisen karttapaikka. Saatavilla: <http://kansalaisen.karttapaikka.fi/kartanhaku/osoitehaku.html?lang=> Luettu 14.6.2014.

Karjalainen, P.T. 2009. Ympäristö kahdesti katsottuna: puhdas ja humaani maantiede. NATURA 3/2009. 46. vuosikerta. Helsinki: Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL, 47. Saatavilla: https://solecris.oulu.fi/crisyp/disp/_/en/cr_redir_all/fet/fet/sea?direction=2&id=21922707 Luettu 16.6.2014.

Karjalainen, P.T. 1997. Aika, paikka ja muistin maantiede. Teoksessa: Haarni, T., Karvinen, M., Koskela, H., Tani, S. (toim.) Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. Tampere: Vastapaino, 230.

Kasvatustieteen päivät 2005. Huttunen, A–L., & Kokkonen, A–M. (toim.) Koulutuksen kulttuurit ja hyvinvoinnin politiikat. 105–106. Saatavilla:
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18898/isbn9513923843.pdf?sequence> Luettu 11.6.2014.

Komulainen, Erkki & Karma, Kai. 2002. Tilastollisen kuvauksen perusteet käyttäytymistieteissä. Helsingin yliopisto: Kasvatustieteen laitos, 1. <http://www.helsinki.fi/ktl/julkaisut/tpkpk/allinone.pdf> Luettu 4.5.2015.

Kuhmonen, P., 1998. Dialogisuus ja kehollisuus näkökulmina ympäristöfilosofiaan. Teoksessa: Kuhmonen, P., & Sillman, S. [runot Koikkalainen, S.] Jaettu jana ääretön raja: Pellervo Oksalan juhlakirja. Jyväskylän yliopiston filosofian laitoksen julkaisuja nro. 65. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 128.

Käyhkö, Jukka (2010). Luonnonvarat. Teoksessa Gustafsson, J. & Juslin, L. (toim.): Maailmanlaajuiset ympäristöongelmat. Uhkakuvista yhteistyöhön. 6., uudistettu painos. Turku: Koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea, 6.

Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa: Aaltola, J., Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II, näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS–Kustannus, 26–28, 33.

Littunen, K., & Lähde, V., 2001. Ihmisen ympäristösuhteen monimuotoisuus. Teoksessa: Haila, Y., Jokinen, P. (toim.) Ympäristöpolitiikka. Mikä ympäristö, kenen politiikka. Tampere: Vastapaino, 228–230.

LUKE. Luonnonvarakeskus. Saatavilla: <http://www.luke.fi/> Luettu 14.3.2015

Marton, F., Win Yan Pong. 2005. On the unit of description in phenomenography. 335–336. Saatavilla: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07294360500284706#.VRAFVo4udwp> Luettu 13.3.2015.

METLA. Tyrväinen & Tuulentie 2007. Luonto vaikuttaa myönteisesti ihmisten psyykkiseen hyvinvointiin. Metlan työraportteja 52. Saatavilla: <http://www.metla.fi/tiedotteet/2007/2007-08-16-luontomatkaillu-loppuraportti.htm> Luettu 4.6.2014 klo 18.01.

Metsämuuronen, J., 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia –sarja 4. (3. uudistettu painos). Helsinki: International Methelp

Metsämuuronen, J., 2005. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 3. laitos. Helsinki: International Methelp.

Niskanen, S. 2004. Representaatio, kuvailu ja tulkinta. – Fenomenologisen ymmärtävän psykologian lähtökohtia. Teoksessa Mäntysalo, R. (toim.) Paikan heijastuksia. Ihmisen ympäristösuhteen tutkimus ja representaation käsite. Jyväskylä: Atena.

Niskanen, S. 2005. Hermeneuttisen psykologian tieteenfilosofinen traditio. Teoksessa Perttula, J., Latomaa, T. 2. painos. (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Helsinki: Dialogia, 98–99.

Ostegren R.C., Le Bossé, M. 2011 (2.nd ed.). The Europeans – A Geography of People, Culture, and Environment. New York: The Guilford Press.

Paasi, A. 2002. Progress in Human geography. Place and region: regional worlds and words. Progress in Human Geography vol. 27, issue 4pp, 802, 808. Saatavilla: <http://phg.sagepub.com/content/26/6/802.extract> Luettu 10.6.2014.

Perttula, J. 2005. Kokemus ja kokemuksen tutkimus: Fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Teoksessa Perttula, J., Latomaa, T. (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Helsinki: Dialogia, 115–117, 123.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2016. 266–277. <http://www.oph.fi/ops2016/perusteet> Luettu 12.5.2015

Puolimatka, T. Kasvatus ja filosofia. 1999 (3. painos). Helsinki: Kirjayhtymä.

Puuronen, V., 2005. Methodological starting points and problems of youth research. Teoksessa Helve, H. (toim.) Mixed methods in youth research. Helsinki: Finnish Youth Research Society, 16. Saatavilla myös: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/mixedmethods.pdf> Luettu 10.5.2015.

Raivio, P. 1997. Maiseman ja paikan aika. Kulttuurimaisema: alue, näkymä vai tapa nähdä. Teoksessa: Haarni, T., Karvinen, M., Koskela, H., Tani, S. (toim.) Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. Tampere: Vastapaino, 193–195.

Rautio, A., & Tourula, M. 2014. Terveyttä Luonnosta. Thule instituutti; Metsähallitus ja Oulun seutu. Saatavilla: http://www.oulu.fi/sites/default/files/content/Terveytt%C3%A4_Luonnosta.pdf Luettu 10.3.2015.

Relander, T., 2013. Keltatulkku, valaslintu ja laulukotka: lintujen lajintunnistus alakouluissa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Pro gradu –tutkielma. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201304101412> Luettu 28.4.2014.

Sack, R.D. 1997. Homo Geographicus – A framework for action, Awareness, and Moral Concern. Baltimore: John Hopkins University Press.

Sjöblom, P. 2012. Naturen och jag. En studie av gymnasiestudenternas förhållande till naturen ur ett miljöpedagogiskt perspektiv. Åbo Akademi. Kasvatustieteiden tiedekunta. Turku: Åbo Akademi University Press. <http://www.abo.fi/public/fi/News/Item/item/6387> Luettu 8.4.2015

Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen E., Saari, S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä

Tani, S. 1997. Maantiede ja kuvien todellisuudet. Teoksessa: Haarni, T., Karvinen, M., Koskela, H., Tani, S. (toim.) Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. Tampere: Vastapaino, 27, 214, 225.

Temmes, E. 2006. Luonto koululaisten kokemana – tapaustutkimus Hangosta. Huttunen, A–L., & Kokkonen, A–M. (toim.) Kasvatustieteen päivät 2005. Koulutuksen kulttuurit ja hyvinvoinnin politiikat. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18898/isbn9513923843.pdf?sequence> Luettu 11.6.2014.

Tilastokeskus.

Saatavilla:

<http://www.stat.fi/meta/luokitukset/index.html> Luettu 27.5.2014.

Valli R., 2001. Mitä numerot kertovat? Teoksessa Aaltola, J., Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II, näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus, 161–162.

Vilka, L., 1993. Ympäristöetiikka. Vastuu luonnosta, eläimistä ja tulevista sukupolvista. Helsinki: Yliopistopaino.

Willamo, R., 2004. Ympäristö: luontoa ja kulttuuria? Teoksessa Cantell, H. (toim.) Ympäristökasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus, 32, 39–41.

Williams, R., 2003. Luontokäsitykset. Teoksessa Haila, Y., & Lähde, V. (toim.) Luonnon politiikka. Tampere: Vastapaino, 43–51.

Yle uutiset

15.2.2014.

Saatavilla:

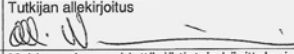
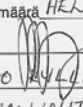
http://yle.fi/uutiset/luonnosta_vieraannutaan_jo_toisessa_sukupolvessa/7086921 Luettu 5.4.2014.

LIITTEET

LIITE 1

Helsingin kaupunki OPETUSVIRASTO		TUTKIMUSLUPAHAKEMUS	
TUTKIJÄ	Nimi <u>Olli Neulaniemi</u>		
	Osoite <u>Levijsentie 65, 62540 HOISKO</u>		Puhelin <u>040 769 3064</u>
	Sähköpostiosoite <u>Ollineulaniemi@gmail.com</u>		
	Tutkimuslaitos, oppilaitos tai muu yhteisö <u>Kokkolan yliopistokeskus Chydenius</u>		
	Koulutus / ammatti <u>opiskelija</u>		
TUTKIMUKSEN OHJAAJA	Nimi <u>Päivi Perkkilä</u>		
	Toimipaikka ja osoite <u>PL 567, 67201 Kokkola</u>		Puhelin <u>040 761 96 23</u>
	Sähköpostiosoite <u>Päivi.perkkila@chydenius.fi</u>		
	Oppiarvo ja ammatti <u>KT / yliopistonlehtori</u>		
TUTKIMUS	Tutkimuksen nimi <u>Kuudesluokkalaisten luontosuhteesta " = Tuoniemi</u>		
	Tutkimuksen taso		
	Väitöskirja ☐ Lisensiaattityö ☐ Pro gradu ☒ Ammatillinen opinnäytetyö ☐		
	Muu opinnäytetyö ☐ Muu, mikä? ☐		
	Tutkimussuunnitelman hyväksymispäivämäärä oppi-/tutkimuslaitoksessa <u>22.10.2013</u>		
	Lyhyt yhteenveto tutkimussuunnitelmasta <u>Eri ympäristöissä asuvien 6. luokkalaisten luontosuhteiden tutkiminen, haastattelulomakkeella. Vastausten tulkinta ja ymmärtäminen, ja vastausten mahdollinen hyödyntäminen esimerkiksi opetuksessa.</u>		
	Tutkimustapa / -menetelmä		
	Kysely ☐ Haastattelu ☐ Asiakirja- / tilastoanalyysi ☐ Koeasetelma ☐		
	Havainnointi ☐ miten havainnoidaan		
	Muu, mikä ☐		
Käsitelläänkö tutkimuksessa henkilötietoja kyllä ☐ ei ☒			
Tutkimuksen kohdeyksiköt opetustoimessa [REDACTED]			
Onko tutkimusyhteistyöstä neuvoteltu etukäteen kohdeyksikköjen kanssa			
kyllä ☒ päivämäärä ja henkilön nimi, kenen kanssa on neuvoteltu [REDACTED]			
ei ☐ <u>16.9.2013 (sähköpostitse)</u>			

LIITE 2

	Otoksen koko Yksi luokka (10-30 oppilasta)
	Aineiston keruu-aika Alkaa 2013 syksy Päätyy 2014 talvi Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika 2014 kevät
SITOUKUKSET JA ALLEKIRJOITUKSET	Sitoudun siihen etten käytä saamiani tietoja tutkittavan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus enkä luovuta saamiani henkilötietoja sivullisille. Tutkijana olen tietoinen lainsäädännön, erityisesti henkilötietolain henkilötietojen käsittelylle asettamista vaatimuksista sekä vastuustani tietojen lainmukaisesta käsittelystä. Tietosuojavaltuutetun tehtävänä on neuvoa, ohjata ja valvoa henkilötietojen käsittelyä. Tietosuojavaltuutetun toimisto on antanut muun muassa ohjeet "Tietosuoja ja tieteellinen tutkimus henkilötietolain kannalta" ja Henkilötietojen käsittely suostumuksen perusteella". Luovutan valmiista tutkimusraportista yhden kappaleen korvauksetta opetusviraston tieto- ja ennakointipalvelut -yksikköön, osoite: PL 3000, 00099 Helsingin kaupunki
(Sitoumuksen allekirjoittavat kaikki ne henkilöt, jotka tutkimusta tehtäessä käsittelevät salassa pidettäviä tietoja)	Paikka ja päivämäärä 22.10.2013 Tutkijan allekirjoitus Paikka ja päivämäärä Muiden salassa pidettäviä tietoja käsittelevien henkilöiden allekirjoitukset
PUOLTO	Puollan hakemusta ☒ En puolla hakemusta ☐ Paikka ja päivämäärä Helsingin 5.11.2013 Allekirjoitus L. O. Selvennys Lec... Virka-asema L... Paikka ja päätöspäivämäärä HELSINGISSÄ 18.11.2013 § 339b Päätäjän allekirjoitus Selvennys MARJO KALLONEN Virka-asema LINJANJOHTAJA Päätös antaa mahdollisuuden tutkimusaineiston keräämiselle ajalla: _____ Päätös ei anna oikeutta saada tietoja Helsingin kaupungin asiakirja- ja rekisteriaineistosta. Tämä päätös ei edellytä Helsingin opetusvirastoa osallistumaan tutkimuksen kustannuksiin.
LIITTEET	3 kpl. Tutkimussuunnitelma, tiedote - ja lupa-anomus ja kysely/haastattelurunko

LIITE 3

TIEDOTE- JA SUOSTUMUSKIRJE

Hei kuudesluokkalaisten vanhemmat!

Ope opiskelija Olli lähestyy teitä tiedote ja lupa-anomuksella.

Tutkin Pro gradu tutkielmassani erilaisissa ympäristöissä asuvien kuudesluokkalaisten luontosuhdetta. Lähtökohta tutkimukselleni on epätietoisuuteni ja oma mielenkiintoni siitä, kuinka lapset luonnosta ajattelevat – ja kuinka he luonnon kokevat toisistaan eriävissä ympäristöissä. Vastaajat vastaavat noin kymmeneen luontoa koskevaan kysymykseen. Tutkimukseeni osallistuvat luokat olen valinnut sattumanvaraisesti eri puolilta Suomea.

Tutkimussuunnitelmani on hyväksytty Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksella 22.10.2013. Tutkimuksessani ei käsitellä henkilötietoja ja paikkakuntakin mainitaan vain yleisesti, esimerkiksi ”kyläkoulu pohjanmaalla”, tai ”peruskoulu Lapissa” tms. Vastaajia ei siis voida missään kohdin tunnistaa.

Lapsemme saa vastata tutkimukseen (molempien vanhempien / huoltajien nimet ja nimenselvennys)

Vanhempien/huoltajien suostumukset, allekirjoitukset:

Vastaajan oma suostumus, allekirjoitus:

Talviterveisin ja kiittäen Olli Neulaniemi

olli.j.neulaniemi@student.jyu.fi

LIITE 4

TIEDOTE- JA SUOSTUMUSKIRJE

Hei kuudesluokkalaisten vanhemmat!

Ope opiskelija Olli lähestyy teitä tiedote ja lupa-anomuksella.

Tutkin Pro gradu tutkielmassani erilaisissa ympäristöissä asuvien kuudesluokkalaisten luontosuhdetta. Lähtökohta tutkimukselleni on epätietoisuuteni ja oma mielenkiintoni siitä, kuinka lapset luonnosta ajattelevat – ja kuinka he luonnon kokevat toisistaan eriävisä ympäristöissä. Vastaajat vastaavat noin kymmeneen luontoa koskevaan kysymykseen. Tutkimukseeni osallistuvat luokat olen valinnut sattumanvaraisesti eri puolilta Suomea.

Tutkimussuunnitelmani on hyväksytty Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksella 22.10.2013 ja Helsingin opetusvirastossa 12.11.2013. Tutkimuksessani ei käsitellä henkilö-tietoja ja paikkakuntakin mainitaan vain yleisesti, esimerkiksi ”kyläkoulu pohjanmaalla”, tai ”koulu kaupunkiseudulla etelä suomessa” tms. Vastaajia ei siis voida missään kohdin tunnistaa.

Lapsemme saa vastata tutkimukseen (molempien vanhempien / huoltajien nimet ja nimenselvennys)

Vanhempien/huoltajien suostumukset, allekirjoitukset:

Vastaajan oma suostumus, allekirjoitus:

Talviterveisin ja kiittäen Olli Neulaniemi / olli.j.neulaniemi@student.jyu.fi

LIITE 5

1. Sukupuoli?

2. Harrastatko jotain luontoon liittyvää toimintaa? Jos harrastat, niin kerro mitä.

3. Harrastetaanko perheessäsi jotain luontoon liittyvää? Jos harrastetaan, niin kerro mitä.

4. Haluaisitko harrastaa jotain luontoon liittyvää toimintaa? Jos haluaisit, niin kerro mitä?

5. Mitä mieltä olet kalastuksesta?

6. Mitä mieltä olet metsästyksestä?

7. Oletko huolissasi jostain luontoon liittyvästä asiasta paikkakuntasi, tai Suomen luonnossa?
Jos olet, niin mistä?

LIITE 6

8. Minkälainen olisi lempipaikkasi luonnossa ja löytyykö sellainen kotipaikkakunnaltasi?

9. Mikä on mielestäsi tärkeintä luontoasioiden (biologia-maantiedon) opetuksessa koulussa?

10. Vihastuttaako tai ihastuttaako jokin asia erityisesti kotipaikkakuntasi, tai Suomen luonnossa?

11. Pitäisikö koulussa mielestäsi opettaa jotain sellaisia luontoon liittyviä asioita, mitä nyt ei opeteta?

12. Minkälainen merkitys luonnolla on elämässäsi?

13. Jos tulee mieleen jotain muuta ympäristöön tai luontoon liittyvää, niin kirjoita vapaasti.

Suuret kiitokset vastauksistasi :)

LIITE 7 Vastajaat Lapista

①

1. Sukupuoli?

Tyttö

2. Harrastatko jotain luontoon liittyvää toimintaa? Jos harrastat, niin kerro mitä.

Kerään marjoja tai muuten vain olen siellä.

3. Harrastetaanko perheessäsi jotain luontoon liittyvää? Jos harrastetaan, niin kerro mitä.

Kerätään marjoja, kalastetaan.

4. Haluaisitko harrastaa jotain luontoon liittyvää toimintaa? Jos haluaisit, niin kerro mitä?

Harrastan jo tarpeeksi, niin en varmaan.

5. Mitä mieltä olet kalastuksesta?

Se on mukavaa, ja rauhoittavaa.

6. Mitä mieltä olet metsästyksestä?

En oikein pidä siitä.

7. Oletko huolissasi jostain luontoon liittyvästä asiasta paikkakuntasi, tai Suomen luonnossa?

Jos olet, niin mistä? Niistä kivistä, jotka saastuttavat.

8. Minkälainen olisi lempipaikkasi luonnossa ja löytyykö sellainen kotipaikkakunnaltasi?

Semminen mäsä olisi iso vesiputous, siinä ympärillä koivumetsä ei löydy.

9. Mikä on mielestäsi tärkeintä luontoasioiden (biologia-maantiedon) opetuksessa koulussa?

Se että ei saa rosittaa tai vahingoittaa luontoa

10. Vihastuttaako tai ihastuttaako jokin asia erityisesti kotipaikkakuntasi, tai Suomen luonnossa?

Minua ihastuttaa oman kotipaikan, luonnossa se, kun monikoon paikka ei ole saastunut.

11. Pitäisikö koulussa mielestäsi opettaa jotain sellaisia luontoon liittyviä asioita, mitä nyt ei opeteta?

Minusta opetetaan ihan tarpeeksi.

12. Minkälainen merkitys luonnolla on elämässäsi?

Se on paikka jossa voi rauhoittua. ✓

12. Jos tulee mieleen jotain muuta ympäristöön tai luontoon liittyvää, niin kirjoita vapaasti.

Suuret kiitokset vastauksistasi :)

C

1. Sukupuoli? mies

2. Harrastatko jotain luontoon liittyvää toimintaa? Jos harrastat, niin kerro mitä. kalastusta ja retkeilyä

3. Harrastetaanko perheessäsi jotain luontoon liittyvää? Jos harrastetaan, niin kerro mitä. metsästäystä, kalastusta, marjojen poimintaa ja retkeilyä

4. Haluaisitko harrastaa jotain luontoon liittyvää toimintaa? Jos haluaisit, niin kerro mitä? metsästäystä ja enemmän retkeilyä

5. Mitä mieltä olet kalastuksesta?

se on todella hauskaa koska saa olla luonnossa ja saada

6. Mitä mieltä olet metsästyksestä? OKAA

sekin on todella hauskaa koska oppii tuntemaan luonnon

7. Oletko huolissasi jostain luontoon liittyvästä asiasta paikkakuntasi, tai Suomen luonnossa?

Jos olet, niin mistä? puun hakkuuta

8. Minkälainen olisi lempipaikkasi luonnossa ja löytyykö sellainen kotipaikkakunnaltasi?

avoin kuusi metsä

9. Mikä on mielestäsi tärkeintä luontoasioiden (biologia-maantiedon) opetuksessa koulussa? eläimet

kasvit ja eläimet

10. Vihastuttaako tai ihastuttaako jokin asia erityisesti kotipaikkakuntasi, tai Suomen luonnossa?

ihastuttaa luonnon rehevyys

11. Pitäisikö koulussa mielestäsi opettaa jotain sellaisia luontoon liittyviä asioita, mitä nyt ei opeteta? enemmän eläimiä

12. Minkälainen merkitys luonnolla on elämässäsi? tärkeä, koska sieltä saa ruokaa ja kasvit siellä tekevät happea

12. Jos tulee mieleen jotain muuta ympäristöön tai luontoon liittyvää, niin kirjoita vapaasti.

Suuret kiitokset vastauksistasi :)

Liite 8. Vastajat Etelä-Suomesta

Tyttö 7, [REDACTED]

(B)

1. Tyttö
2. En
3. Ei
4. En
5. Tylsää
6. En tapa
7. En
8. Ranta
9. Kierrätys
10. Ei
11. Ei
12. Ei mikään
13. En kirjoita

[REDACTED]
B

1 MIES

2 en

3 en

4 en

5 ihan hyvää

6 tylsää

7 en

8 jossa on jäähalli

9 kierrätys

10 ei

11 ei

12 ei ole mitä merkitystä

E

13 -

Liite 9. Vastaajat Etelä-Pohjanmaalta

A

1. Sukupuoli? Tyttö

2. Harrastatko jotain luontoon liittyvää toimintaa? Jos harrastat, niin kerro mitä.

Tykkään vierailla lammissa ja järvissä. Lenkkeilen myös luonnossa ja tykkään kavelleä muutenkin metsissä. Valokuvaan myös luontoa jostakin ja olen kiinnostunut metsästyksestä.

3. Harrastetaanko perheessäsikin jotain luontoon liittyvää? Jos harrastetaan, niin kerro mitä.

Käydään viimassa kesäisin. Käymme myös kavelemassa luonnossa.

4. Haluaisitko harrastaa jotain luontoon liittyvää toimintaa? Jos haluaisit, niin kerro mitä?

Haluaisin harrastaa metsästyksiä ja luultavasti alotankin.

5. Mitä mieltä olet kalastuksesta?

Ohan se ihan kivaa mutta en hirveästi pidä. Vaikka kyllä jostakin kalasta.

6. Mitä mieltä olet metsästyksestä? Se on kivaa

7. Oletko huolissasi jostain luontoon liittyvästä asiasta paikkakuntasi, tai Suomen luonnossa?

Jos olet, niin mistä? En ole

Ⓐ TYTTÖ

8. Minkälainen olisi lempipaikkasi luonnossa ja löytyykö sellainen kotipaikkakunnaltasi?

Sellainen metsä jossa on paljon sammalta ja mäntyä aika harvassa mutta silleen kuitenkin että ei hirveästi tulisi valoa mutta vanha ja on montakin paikkaa

9. Mikä on mielestäsi tärkeintä luontoasioiden (biologia-maantiedon) opetuksessa koulussa?

Kaikki se mitä opetetaan metsistä

10. Vihastuttaako tai ihastuttaako jokin asia erityisesti kotipaikkakuntasi, tai Suomen luonnossa?

Ihastuttaa se että on kallioita paljon

11. Pitäisikö koulussa mielestäsi opettaa jotain sellaisia luontoon liittyviä asioita, mitä nyt ei opeteta?

Mun mielestä ei muita asioita tarvi opettaa

12. Minkälainen merkitys luonnolla on elämässäsi?

Luonnolla on suuri merkitys elämässäni! Se rauhoittaa ja metsä kuuntelee aina

13. Jos tulee mieleen jotain muuta ympäristöön tai luontoon liittyvää, niin kirjoita vapaasti.

Ei tule mitään muuta mitä en ole kirjoittanut.

Suuret kiitokset vastauksistasi :)

(A)

1. Sukupuoli?

Poika

2. Harrastatko jotain luontoon liittyvää toimintaa? Jos harrastat, niin kerro mitä.

Kalastan joskus ja marjastan

3. Harrastetaanko perheessäsi jotain luontoon liittyvää? Jos harrastetaan, niin kerro mitä.

Istää tutkin paljon eri eläimiä harrastuksena
Maanviljelyä

4. Haluaisitko harrastaa jotain luontoon liittyvää toimintaa? Jos haluaisit, niin kerro mitä?

Metsästystä

5. Mitä mieltä olet kalastuksesta?

Se on ihan hauskaa ja hyvää ajan viettä sekä saa kalaa

6. Mitä mieltä olet metsästyksestä?

Sekin on hauskaa ja saa hyvin lihaa jota voi syödä

7. Oletko huolissasi jostain luontoon liittyvästä asiasta paikkakuntasi, tai Suomen luonnossa?

Jos olet, niin mistä?

En oikein mistään

APOIKA

8. Minkälainen olisi lempipaikkasi luonnossa ja löytyykö sellainen kotipaikkakunnaltasi?

Joku kallion päällys tai rinne ja niitä löytyy läältä aika paljon

9. Mikä on mielestäsi tärkeintä luontoasioiden (biologia-maantiedon) opetuksessa koulussa?

Luonto tieto

10. Vihastuttaako tai ihastuttaako jokin asia erityisesti kotipaikkakuntasi, tai Suomen luonnossa?

Suomessa on paljon jänniä/hieroa paikkoja ihastuttaa

11. Pitäisikö koulussa mielestäsi opettaa jotain sellaisia luontoon liittyviä asioita, mitä nyt ei opeteta?

Eläimistä hieman enemmän

12. Minkälainen merkitys luonnolla on elämässäsi?

Siellä on hauska liikkua

13. Jos tulee mieleen jotain muuta ympäristöön tai luontoon liittyvää, niin kirjoita vapaasti.

Suuret kiitokset vastauksistasi :)